

Tečaj XXVI.

Kolovoz 1902.

Broj 8.

Šumarski list.

Organ

hrv. slav. šumarskoga družtva

Izdaje

Upravl. odbor hrv.-slav.
šumarskoga družtva.

Uređuje **Ivan Partaš**.

Izlazi svaki mjesec.

ZAGREB 1902.

Naklada hrv. slav. šumarskoga družtva.

Šumarski list.

Br. 8.

U ZAGREBU, 1. kolovoza 1902. God. XXVI.

Uvrstbina oglasa: za 1 stranicu 16 K.; za $\frac{1}{2}$ stranice 8 K.; za $\frac{1}{3}$ stranice 5 K. 20 fil.; za $\frac{1}{4}$ stranice 4 K. — Za višekratno uvrštenje primjerena popustbina.

Novi naputak za omedjašenje, izmjeru i uredjenje gospodarenja u austrijskih državnih i zakladnih šumah.

U Austriji izdan je novi naputak za omedjašenje, izmjeru i uredjenje gospodarenja u državnih i zakladnih šumah. Ovaj naputak otisnut je u godišnjaku uprave državnih i zakladnih dobara za god. 1901.*

Ovo je već četvrti naputak izdan u Austriji za uredjenje šuma iza krieposti šumskoga zakona od 3. prosinca 1852. Prvi naputak izšao je g. 1856., a drugi g. 1878., treći g. 1893., a sada evo četvrti g. 1901.

Pošto je ovo najnoviji naputak u ovom predmetu, koji prema tomu stoji na visini današnje šumarske znanosti, to ćemo ga u kratko cienjenim čitateljem »Šumarskoga lista« razložiti, naročitim obzirom na preinake, kojimi se razlikuje od prijašnjeg naputka.

Iz predgovora k naputku razabiremo, da je razpravama, koje su držane u ministarstvu mjeseca svibnja 1900. i siječnja 1901., i u kojima je naputak točno pretrešen, prisustvovao i dvorski savjetnik Adolf vitez Guttenberg, profesor za

* Jahrbuch der Staats und Fondsgüter-Verwaltung; Herausgegeben vom k. k Ackerbauministerium; redigirt von Ludwig Dimitz, k. k. Ministerialrath und Vorstand des technischen Departement für die Verwaltung der Staats- und Fondsgüter. Fünfter Band, Wien, 1901. Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei. In Commission bei Wilhelm Frick, k. und k. Hof-Buchhandlung.

uredjenje šuma na visokoj školi za zemljotežvo u Beču. Prema tomu nalazimo, naročito u III. dielu, koji govori o uredjenju gospodarenja u šumah, propisa, koji odgovaraju nazorima, što ih rečeni profesor izložio u svojoj obsežnoj studiji »Svrha uredjenja šuma u sadašnjosti«, koju je donio u prevodu i naš »Šumarski list«.

Naputak od g. 1901. razdieljen je na tri diela:

- I. O medjašenje državnih i zakladnih šuma (§§. 1—14.).
- II. Izmjera državnih i zakladnih šuma (§§. 1—11.).
- III. Uredjenje gospodarenja u državnih i zakladnih šumah (§. 1—85.).

Ovaj naputak razlikuje se od naputka od g. 1878. i 1893. u pogledu razdieljenja materijala naročito time, što su izostavljeni kao samostalni dio (prijašnji II. dio) propisi, glede oznake prostornog razdieljenja šume, te su isti prenešeni u III. dio, koji govori o uredjenju gospodarenja u šumah (§§. 17. do 19.).

I. O medjašenje državnih i zakladnih šuma.

Ovaj dio identičan je sa odnosnim propisima naputka od god. 1893. Jedino je u §. 9., koji se tiče izmjere, opisa i označke medja, učinjena razlika u tome, što se više ne zahtjeva, da se kod omedjašivanja, koje se oslanja na katastralnu izmjерu, u opisu medja moraju navesti koordinate dotične medjašne točke obzirom na osi katastralne izmjere dotične zemlje. U tom pogledu određuje naputak, da se položaj medjašnika medju se, kao i prema erarskom zemljишnom posjedu poglavito označiti ima time, da se naznači odklon magnetičke igle, veličina medjašnog kuta naprama erarskom posjedu, te vodoravna i kosa udaljenost medjašnih znakova. Prema tomu preinačen je i odnosni obrazac 1.

Zatim je §. 14. prijašnjih naputka nadopunjeno time, što je zaključno određeno, da se tamo, gdje su erarske medje istovjetne sa zemaljskim medjama, a ove potonje nisu označene medjašnim znakovima niti se jasno poznaju, imade zatražiti ustanovljenje zemaljske medje.

II. Izmjera državnih i zakladnih šuma.

Ovaj dio u novom je naputku dosta promjenjen te su preduzete i njeke načelne promjene.

Tako je kod izmjere posve napušten mjerački stol i mjerački stolić.

Kod izmjere vanjskih medja ima se rabiti (53.) theodolit ili boussola. Theodolit ima se rabiti samo za izmjeru medja osobito vrednih objekta ili takovih, koji se u obće ne daju nadovezati na triangulatorne točke katastralne izmjere ili gdje bi se to dalo postići samo s nerazmjerne velikim troškom.

U svih ostalih slučajih mogu se vanjske medje izmjeriti sa boussolom, koja ima dalekogled, udešen za optičko mjerjenje udaljenosti. Ali pri tom smije duljina medje, koja leži izmedju dvie točke triangulacije, samo iznimice iznositi više od 1000 m. Usljed toga mora se prije uporabe boussole za izmjeru vanjskih medja provesti potanka triangulacija posjeda.

Medje, koje se kod prvog uredjenja gospodarenja nisu mogle bilo s kojeg mu drago razloga izmjeriti, imaju se, ako su za to vrieme medjašni znaci postavljeni, izmjeriti prigodom revizije gospodarstvene osnove.

Kod izmjere unutarnjeg razdjelenja šume ima se rabiti theodolit, ako su vanjske medje theodolitom izmjerene. U svih ostalih slučajevih pako ima se rabiti boussola, te se ima izmjera nadovezati na triangulatornu mrežu. Mjerački stol napušten je pri tom posvema.

Za izmjeru detaila, kao što je: izlučenje sastojina, izmjera potoka, puteva, graba ima se rabiti boussola sa dalekogledom te udaljenosti mjeriti optički po načinu Reichenbachovom. Izmjera detaila ima se nadovezati na izmjeru unutarnjeg razdjeljenja šume, na vanjske medje, točke triangulacije, u koliko se nije kod ovih izmjera već obaviti mogla.

Uporaba mjeračkog stolića (Detaillirbrett) napuštena je posvema.

Kod kartiranja šuma učinjena je odredba, da se više ne smiju slojnice prenašati iz vojničkih mapa u gospodarstvene šumske nacrte.

Nadalje je dokinuta uboraba pantographa kako za prerasavanje tako i za reduciranje šumskih gospodartvenih nacrtta, te je odredjeno, da se kod izradbe ovih nacrtta u istom mjerilu imaju nacrti pikirati, a ako se priredjuju u manjem mjerilu, da se ima rabiti šestilo za reduciranje.

U pogledu držanja očevidnosti o gospodarstvenim nacrtima odredjeno je (§. 10), da upravitelj šumarije ima sve promjenjene točke, erte, površine, sastojine, godišnje sjećine točno izmjeriti, te samo olovkom urisati u gospodarstveni nacrt; dočim se definiitivni izpravak ovih nacrtta glede uzsledivih promjena ima obaviti tek prigodom revisije gospodarstvene osnove.

Kod izradbe sastojinskih nacrtta učinjena je promjena, da se u buduće kod visokih šuma bez obzira, da li sastojine spadaju medju listače ili četinjače, ima I. dobni razred označiti žutom bojom; II. dobni razred crvenom bojom; III. dobni razred zelenom bojom; IV. dobni razred plavom bojom; te VI. dobni razred sa svjetlim tušom.

Ostale oznake ostale su iste kao i dosele.

III. Uredjenje gospodarenja.

Ovaj je dio najveći i najvažniji. On je razdieljen u XVII. poglavja i to :

I. Svrha i ciljevi uredjenja gospodarenja.

II. Razdieljenje šuma.

III. Sastavak gospodarskih uredjajnih provisorija.

IV. Izpravak ili obnova postojećih vlastničkih medja.

V. Predmet, zadaća šumske izmjere.

VI. Kartiranje.

VII. Taksatorne predradnje i računanja u svrhu opisa sbiljnog stanja šume, kao i obćih šumskih prilika. A) Prihodne skrižaljke. B) Opis sastojina.

VIII. Opis šuma.

IX. Predlozi za gospodarenje.

X. Proračunanje prihoda na drvu za buduće deset-godište.

XI. Sjećna osnova za buduće desetgodište.

XII. Nazužitei.

XIII. Gojitbena osnova za buduće desetgodište.

XIV. Obćeniti propisi glede njekih skrižaljka uredajnog operata.

XV. Zaključne ustanove.

XVI. Godišnji doknadni poslovi. (Očevidnost i kontrola).

XVII. Revizija uredajnog operata.

* * *

I. Svrha i ciljevi uredjenja.

»Svrha uredjenja šuma jest u prvom redu ta, da se sastave i postepeno upotpunjuju (poboljšaju) gospodarstvene osnove koje imaju da u državnih i zakladnih šumah — u skladu sa posebnim zadaćama i ciljevima ovih — služe za podlogu gospodarenja.

Ove osnove neka uvažanjem nutarnjih i vanjskih prilika šume idu za tim, da se izcrpljivanje i ponovno pošumljenje sastojina uredi tako, kako će se time postepeno poboljšati stanje šume u pogledu tla i sastojine, kao i podići njezin prihod«.

Prema tomu ne стоји naputak načelno na stanovištu škole najvećeg prihoda tla, akoprem, kako ćemo posle čuti, preporuča u stanovitim prilikama uporabu finansijske obhodnje za šumsko gospodarenje.

II. Razdieljenje šuma.

Razdieljenje šuma posmatra naputak sa dva stanovišta i to: prvo, razdiobu u šumsko-upravne kotare i čuvarske srezove; te zatim unutarnje razdieljenje u gospodarstvene jedinice, sje-korede i odjele.

Pošto razdieljenje šume u upravne kotare i čuvarske srezove ne spada u poslove uredjenja šume, već je to zadaća organizacije šumske uprave, to naputak stavlja taksatorima samo u dužnost, da mogu glede shodnijeg zaokruženja ovih staviti nadležnoj oblasti svoje predloge, u koliko to opravdavaju zahtjevi šumsko-gospodarstvene naravi.

Šumsko-upravni kotari diele se u gospodarstvene jedinice ili uredjajne razrede, ovi u sjekoredes, koji se opet razpadaju u odjele

Pod sjekoredom ima se u smislu naputka razumjevati suvisli niz sjećina.

Prema tomu je širina sjekoreda k jednu duljinu sjećine. Ovo valja u obće imati pred očima, kada se govori o sjekoredu u smislu novije šumarske nauke, koju je zasnovao Judeich. Ono, što je izvan toga, ne spada više u dotični sjekored. Prema tomu je ovo posve drugi pojam, nego što se obično kod imovnih obćina razumjeva pod sjekoredom.

Širina sjekoreda neka u šumah u višim brdskim položajima i kod ekstenzivnog gospodarenja ne promašuje 1000 m., a u sredogorju i kod intensivnog gospodarenja 800 m.

Kod razdieljenja sjekoreda u odjele valja što više paziti na formaciju terraina, na izvozne prlike, te sastojinske razlike.

Gdje ove naravske medje nedotječu imaju se rabiti umjetni prosjeci, te nastojati, da se dade odjelima barem približno oblik pačetvorine, gdje se odnosi širina prama duljini kao 1 : 2 do 2 : 3.

Prema tomu iznosi površina odjeja poprieko oko 80 — 110 jutara, odnosno 50 — 90 jutara.

Razdieljenje šume u odjele jest svakako najvažniji posao kod uredjenja šuma. Na manjkavom razdieljenju laboriraju svi operati naših krajiških imovnih obćina, jer tu još nalazimo odjela od 500 i više jutara površine. Tekom gospodarenja uvedjaju se uslijed toga novi odjeli, prosjecaju novi prosjeci i time gubi nužna veza izmedju prvobitnih i dalnjih uredjajnih elaborata.

Naputak propisuje nadalje, da se u sjećinu ili sastojinskim nacrtima imade smjer sječe označiti strielicom, te da duljina strielice podjedno naznačuje i duljinu sjekoreda.

Prema tomu napušteno je do sada propisano unašenje periodičkih brojka u sastojinske nacrte.

Naputak sadržaje nadalje točne upute, kako i pomoćju kojih pomagala ima se obaviti razdieljenje gospodarstvene jedi-

nice u odjele, zatim kako se ima obaviti povjerenstveno izpitivanje predloženog razdieljenja na licu mjesta, te konačno, kako se imaju u naravi osjegurati i označiti glavne točke unutarnjeg razdieljenja.

III. Sastavak uredajnih provisorija.

Provisorna gospodarstvena osnova ima se sastaviti onda, ako se mora barem za prvo vrieme na brzu ruku urediti šumsko gospodarenje, kao što je to slučaj u šumah, koje su obtorećene služnostima ili ugovorima, ili ako se mora gospodarstvena osnova sastaviti sa što manjim troškom bud s toga, što je šumsko gospodarenje slabo razvito ili što je uporaba prihoda šume vrlo nepogodna.

Za sastavak ovakovih provisorija imaju se rabiti vojničke karte u mjerilu 1:25000, u koje se prenesu šumske medje iz katastralnih mapa. Proračunanje površina obavi se tada na temelju vojničkih karta, te se ove izjednače sa katastralnom površinom.

Isto tako ima se obaviti i unutarnje razdieljene šume na temelju ovih karata. Pošto je sastavljena i utanačena sječna osnova za buduće desetgodište, tada se sve sječne površine geodetički izmjere, kao i sve linije unutarnje razdiobe, vanjske medje šume, medje enclava, koje stoje u savezu sa sječinama. Zatim se ustanovi idrvna zaliha, koja se nalazi na sječinama.

Točan opis sastojina obavlja se samo za one površine, koje će doći do sječe, kao i za one površine, koje bi kod ustanovljenja sječina mogle eventualno u obzir doći.

Izmjera ima se obaviti sa boussolom i optičkim mjeranjem udaljenosti, te nadovezati na točke triangulacije, koja izmjeri predhodi. Izmjera ovih površina obavlja se na temelju umanjenog katastralnog mjerila.

U pravilu ima se kod prve revizije provisorium dokinuti i sastaviti definitivna gospodarstvena osnova. Nu ako šuma trajno ne nosi nikakovih koristi, niti su se gospodarstvene prilike u istoj poboljšale, tad se ima i opet sastaviti provisorna gospodarstvena osnova.

IV. Izpravak ili obnova postojećih vlastničkih medja. Novo ustanovljenje medja.

Ovi poslovi spadaju u djelokrug mjestnog upravitelja šuma, te bi u pravilu imali biti dogotovljeni još prije, nego li se započme sa izmjerom šume. Nu ako se tomu nije moglo udovoljiti, tad imaju te poslove, u koliko su geodetičke naravi, obaviti oni organi, koji šumu uredjuju.

Točna geodetička izmjera šume, koja će se nadovezati na zemaljsku katastralnu izmjeru, ima se započeti tek tada, kada su medje šume — izuzev preporne medje — posve sjegurno ustanovljene.

V. Predmet i zadaća šumske izmjere.

Ponajprije se imaju izmjeriti vanjske medje posjeda, zatim crte unutarnjeg razdieljenja šume. Isto sa ovima ili nadovezano na nje imaju se izmjeriti one točke i crte, koje diele plodno tlo od neplodnoga; šumsko tlo od gospodarskoga ili drugovrstnoga zemljišta; zatim sve vode, putovi, izvozna sredstva, u obće takovi objekti, koji su važni u pogledu šumarstva, lovstva ili služe za orientaciju u šumi.

Izlučene sastojine imaju se u starijim sastojinama označiti tablicama, uljenom bojom, zatesavanjem i t. d. i to na samim stabljima: u mladim sastojinama pako neka se prosjeku uzki prosjeci.

Razlike u sastojinama izpod površine 0·6 ha. ne izlučuju se kao posebni pododjeli.

VI. Kartiranje šuma.

U pogledu kartiranja šuma upućuje se na II. dio naputka koji govori o izmjeri državnih i zakladnih šuma.

VII. Taksatorne predradnje i računanja u svrhu opisa sibiljnog stanja šume, kao i občih šumskih prilika.

Prigodom opisa sastojina imaju se sakupiti podatci, koji su nuždni za sastavak mjestnih prihodnih skrižaljka.

Pri tom se valja držati odnosnih propisa, koji postoje za pokusne postaje, kao i naredbe ministarstva za poljodjelstvo od 29. travnja 1901. br. 7.178.

Gdje se ne mogu sastaviti mjestne prihodne skrižaljke, neka se rabe obćenite prihodne skrižaljke, koje se moraju tada u prepisu priložiti.

U opisu sastojina ima se za svaki pojedini pododjel (odsjek) naznačiti:

1. Oznaka prema mapi. 2. Vrst drveća, smjesa i gospodarstveno lice (prozračna, progalna, dovršna sječa) sastojine. 3. Doba. 5. Proizvodni faktori i to: a) srednja visina sastojina, b) sbroj temeljnica, c) konkretna dobrota stojbine, d) konkretni obrast; 6. Površina sastojine; 7. Drvna zaliha po ha i to posebice: a) za glavnu sastojinu; b) nuzgrednu sastojinu; 8. Drvna zaliha za cielu sastojinu; 9. Prosječni prirast u vrieme vjerojatne sječe za ha i ukupno; 10. Postotak prirasta na drvnoj zalihi, proračunat na temelju oblička: $a = \frac{200}{n} \cdot \left(\frac{M-m}{M+m} \right)$; 11. Postotak prirasta na kvaliteti, proračunati na temelju oblička $b = \frac{200}{n} \cdot \left(\frac{Q-q}{Q+q} \right)$; 12. Postotak zrelosti, proračunat na temelju oblička $w = \frac{H}{H+g} (a+b)$. Postotak prirasta na skupoći ima se uzeti u obzir samo tada, ako se može za sjegurno predvidjeti, da će ciena drva na dotičnom mjestu poskočiti.

Postotci pod toč. 10., 11. i 12. imaju se (za k sjeći spjevajuće i za sjeću dozrijele sastojine) samo u onom slučaju izkazati, ako se prihod ustanavljuje na temelju finansijske obchodnje; 13. Opazke o raznim gospodarstvenim mjerama, koje se imaju preduzeti u dotičnoj sastojini, tako glede sječe, čišćenja proredjivanja, odvodnje i t. d.

Napred navedene točke 5. a) i b), zatim 10., 11. i 12. nisu bile sadržane u prijašnjim naputcima.

U pogledu postupka kod ustanovljenja drvne zalihe i prirasta ostali su u krieposti dosadanji propisi.

VIII. O p i s š u m a.

Dosadanji propisi u pogledu opisa šuma ostali su i nadalje u krieposti, te naročito u pogledu sastavka skrižaljke o dobnim razredima ujednostručeni. Povrh toga dodana je kao točka 15. u opisu šuma nova ustanova, kojom se propisuje, da se ima u kratko ovdje još opisati, kako se je postupalo kod izmjere i kartiranja šuma.

IX. Predlozi za gospodarenje.

U ovom poglavju učinjene su sljedeće preinake:

U točki 11. odredjeno je, da se u pravilu ima gospodarstvena osnova (porabna i gojitbena) sastaviti za jedno desetgodište, nu da se u šumah, koje malo prihoda daju, ili u šumah, koje su vrlo obterećene služnošću drvarije i paše, mogu gospodarstvene osnove sastaviti za 20 godina.

U točki 12. propisano je glede sječnog poredka i sjekoreda sljedeće:

Da se postigne pravilni sječni poredak imaju se urediti sjekoredi ili sječni nizovi.

U jednom sjekoredu ne moraju biti zastupani svi dobn razredi od najstarijeg do najmladnjeg stupnja, već je dovoljno, ako u istomu postoji ili se može urediti samostalni sječni poredak.

Kada se uredjuju sjekoredi valja uvažiti postojeći raspored dobnih razreda, izgradnju i uzdržavanje prometila, položaj tla, naročito pako takova mjesta, na kojima se može sjećom započeti, te uvale, bila, kose i t d. Ako takovih ne ima, tad se mora ostajuća sastojina osjegurati proti opasnom vjetru posebnim prosjecima.

Površina sjekoreda ovisi o vrsti drveća, vrsti uzgoja i izvoznim prilikama.

Maleni sjekoredi imaju svoje osobite prednosti od većih. Više od tri odjela neka u pravilu ne obuhvaća jedan sjekored. Sjekoredi imaju se za svaku gospodarstvenu jedinicu u posebnoj skrižaljci prikazati a u sastojinskom i sječnom naertu strielicom označiti.

Pošto bi duljina odjela, koja je k jednu širina sjekoreda, imala iznositi najviše 1000 m. odnosno 800 m., to bi prema ovom propisu bila najveća duljina sjekoreda kod ekstensivnog gospodarenja 1500 m. do 2000 m., a kod intensivnijeg gospodarenja od 1200 m. do 1600 m.

U točki 13. sadržani su propisi glede sastavka »uredjajne osnove« odnosno prema našem običe porabne osnove.

Ova osnova ima se prema naputku sastaviti na temelju izlučenih sjekoreda.

Poznata je na ime stvar, da kod t. [zv. sastojinskog gospodarenja sjekoredi zamjenjuju običu porabnu osnovu šestarskih metoda.

Uredjajna osnova ima se sastaviti samo za prve dve periode, te se imaju sječne površine za ostale periode obhodnje sumarno izbaciti.

Za oba decenija prve periode ima se proračunati idrvna zaliha, koja će se posjeći, te predviđati, kako bi se za to vrieme mogli približno izjednačiti prihodi eventualnim premještanjem sječnih površina.

Ako bi pak politička oblast za šume, koje su služnostima vrlo obtežeće, sbog osjeguranja potrajnosti prihoda zahtjevala dulju uredjajnu osnovu, tad se ima ova osnova sastaviti za cijelu obhodnju.

U šumah, koje su već pretvorene u preborne šume, ne treba uredjajnu osnovu sastavljati.

Ovim propisima mnogo je ujednostručen stari naputak, a k jednu su oni dokazom, da je austrijska šumska uprava kod sastavka gospodarstvenih osnova konačno usvojila načela sastojinskog gospodarenja.

X. Proračunanje prihoda na drvu za buduće desetgodište.

1 U pogledu razlikovanja prihoda na drvu sadržaje naputak tu novicu, da su uvedeni t. zv. »slučajni prihodi« kao samostalna vrst prihoda, te se po novom naputku razlikuju prihodi na sječivni, međutimni i slučajni prihod.

Tko pozna stručnu literaturu minulih godina, znati će, kolike je razprave izazvalo pitanje, kako se imaju razlikovati i zaračunavati šumski prihodi na drvu. Najtočnije ustanove sadržaje u tom poledu saski n uputak od 1901.

Biti će stoga zanimivo ako glede toga navedemo odnosne ustanove novoga austrijskoga naputka.

U smislu ovoga naputka ima se u sječivni prihod računati sva drvna gromada, koja se dobiva kod sječe zrelog drveća, a u medjutimni prihod ona drvna gromada, koja se dobiva kod njegovanja sastojina.

U sječivni prihod spada prema tomu svaki užitak drva sa površinah, koje su opredieljene za sječu u sliedećem gospodarstvenom razdobju, a od slučajnih prihoda ona zaliha, gdje ostaje ili pomladak, ili čistina za ogoj od najmanje 0,3 ha.

Material od prokresivanja (Durchreiserung), proredjivanja ili inih gojitbenih sječa, zatim od starih stabala, zaostalih u mlađicima, kao i drvna gromada sa progalina spada u medjutimni užitak.

U pravilu je mjerodavna sječna osnova za to, koji užiteci spadaju u sječivni, a koji u medjutimni prihod.

U slučajne prihode spadaju: izvale, lomovi od vjetra sniega i leda, drvo od kukaca i od šumskih kvarova, zatim suhari svake vrsti, osim onih, koji se nalaze na površinah, uvrštenih u sječnu osnovu, kao i onih, koji se prema napred navedenom imaju ubrajati u sječivni prihod.

Kod slučajnih prihoda ne ima razlike izmedju sječivnog i medjutimnog prihoda kao ni kod preborne sječe.

Kora spada u onaj prihod, u koji i dotično stablo.

2. Kod ustanovljivanja godišnjeg etata ima se postupati na sliedeći način:

a) Kod šumah, koje se sjeku čistom ili oplodnom sjećom valja za svaku gospodarstvenu jedinicu na temelju skrižaljke o dobnim razredima predviđati, da li ima dovoljno sječivih sastojina i jesu li mlađe sastojine u dovoljnoj mjeri za-

stupane, te da li se prema tomu i na koje vrieme imade sječa dozrelih sastojina stegnuti, odnosno da li je dopustivo ili poželjeno, da se ove prije izcerpe.

Za sječu zrelima imaju se smatrati one sastojine, gdje je postotak zrelosti (Weiserprocent) spao izpod gospodarstvenoga postotka ; zatim one sastojine, koje se mogu posjeći sbog nuždnog sječnog poredka.

Nadalje imaju se ustanoviti za gospodarstvo nužni prosjeci, zatim one riedke i loše sastojine, koje bi se imale pomažditi, kao i one sastojine, koje bi se imale posjeći sa šumsko-gojitbenih razloga ili sbog sječnog poredka.

Iz pregleda onih sastojina vidi se približno, kolika bi se površina mogla opredieliti za sječu u budućem desetgodištu ili gospodarstvenom razdoblju.

Ova sječna površina ima se podvrći kontroli na sljedeći način :

Ako je razmjerje dobnih razreda približno normalno, tad se ima ustanovljena sječna površina izporediti sa n o r m a l n o m sječnom površinom, koja odgovara odnosnoj obhodnji. Kod abnormalnog stanja može se za sječu opredieliti veća površina, ako su pretežnije zastupani stari dobni razredi, a obratno ima se ova stegnuti, ako stariji dobni razredi manjkaju. Vrieme n kojem se imaju izjednačiti najveći abnormiteti u razmjeru dobnih razreda, služi tada kao regulator kod opredieljivanja sječne površine.

Stroga potrajanost užitaka zahtjeva se unutar gospodarstvene jedinice samo u onih šumah, koje su jako obterećene sa drvariskom služnošću.

Etat na drvnoj zalihi, koji proiztiče sa sječne površine, ima se izporediti sa popričnim sječivnim prirastom, a može se kontrolirati i po kojem obličku. Povrh toga ima se ovaj etat izporediti i sa sibilnjim posljedcima minulog desetgodišta, u koju je svrhu propisan posebni obrazac.

Kada se uvaženjem svih ovih činbenika ustanovi sječna površina, tada se dotičnoj drvnoj zalihi pribroji tekući prirast

do polovice desetgodišta, pak ukupna zaliha sačinjava tada sječivni prihod desetgodišta.

Kako se iz navedenog propisa vidi, nestalo je iz naputka posve oblička t. zv. kameralne takse, koji se je doduše već i prema naputku od g. 1893. rabio samo za kontrolu etata izračunatom na temelju razšetarenja.

Po ovom naputku od g. 1901. računa se prihod po t. zv. »methodi dobnih razreda« po Judeichovom razdieljenju načina za izračunanje etata.

Nadalje sledi propisi za ustanovljenje medjutimnog prihoda.

b) U prebornim šumah ima se prihod ustanoviti obzirom na gospodarstvene momente i unovčivu drvnu zalihu. A u šumah, gdje se radi služnosti drvarije mora potrajno gospodariti, ima se ustanovljeni etat izporediti sa popričnim sječivnim prirastom ili sa etatom, izračunatim po kojem obličku.

c) U nizkih šumah ima se godišnja sječina ustanoviti razšestarenjem na jednake godišnje sjećine ili kod vrlo razne stojbine stezanjem površine na srednju stojbinsku dobrotu.

U srednjih šumah ima se prihod od visokog drveća ustanoviti polag dosadanjih popričnih prihoda ili pomoćju užitnog postotka, koji se ima ustanoviti u dotičnoj šumi.

XI. Sječna osnova za buduće desetgodište.

U sječnu osnovu za buduće desetgodište imaju se uvrstiti:
a) sječivni prihod, b) medjutimni prihod, c) slučajni prihod,
d) izvanredni prihod.

Kod provedbe sječne osnove valja nastojati, da po mogućnosti dodje do uporabe deseti dio površine, pri čem se ima gledati i na to, da se poluče jednak prihodi na drvu i novcu razmjernom sjećom u boljih i u lošijih sastojinah.

Užiteci imaju se kontrolirati po zalihi i po sječnoj površini, te naputak sadržaje glede toga pobliže ustanove i propisuje način, kojim se to vršiti ima.

XII. Nuzužiteci.

Glede nuzužitaka ima se sastaviti posebna osnova, ako se u veliko vodi gospodarenje sa nuzužitcima ili ako to zahtjevaju služnosti ili ini obziri.

XIII. Gojitbena osnova za buduće desetgodište.

U gojitbenu osnovu imaju se uvrstiti:

1. gojitbene radnje za novo pošumljenje, zatim popravke starih kultura;

2. pomoćne kulture kao: odvodnje ili natapanja, zatim čišćenja, prokresivanja i kresanja, u koliko ne spadaju u medjutimni užitak, jer dobivenim pri tom drvom ne pokrivaju odnosni trošak;

3. mjere glede čuvanja šuma i razdieljenja šuma, kao: obhumčenja, zagajenja, mjere proti požaru, čuvanje i čišćenje prosjeka i t. d.

XIV. Obćeniti propisi glede njekih skrižaljka i uredjajnog operata.

Ovo poglavje sadržaje potanje propise, kakova se ima oblik dati pojedinim skrižaljkama. Tako je primjerice određeno, da se skrižaljka dobnih razreda i sječna osnova (obća) imaju za šume služnostima drvarije obterećenima predložiti na potvrdu političkoj oblasti.

XVI. Godišnji doknadni poslovi.

Ovo poglavje propisuje vodjenje t. zv. spomenara i gospodarstvene knjige i sabiranje podataka za reviziju gospodarstvene osnove.

Vodjenje ove potonje ujednostručeno je, te ona knjiga sadržaje po novom naputku samo dva diela. U prvom dielu obračunavaju se prihodi na pose za svaki pododjel, a u drugom dielu sumarno sa ciele gospodarstvene jedinice i gospodarstvene cieline.

XVII. Revizija uredjajnog operata.

Naputak propisuje dve vrsti revizija: medjutimnu i periodičku reviziju.

Medjutim na revizija obavlja se dok još dotična gospodarstveno razdobje traje, ako to zahtjevaju gospodarstveni obziri.

Periodičke revizije obavljaju se pri izmaku dotičnog razdobja, te se razlikuju u revizije i obćenite šumske revizije.

Periodičke revizije imaju za zadaću:

1. da iztraže, da li je iztekla gospodarstvena osnova bila točno obdržavana ili ne, te u koliko su počinjene preinake opravdane; za tim kako su se pokazali shodnim propisi gospodarstvene osnove;

2. da se izprave odnosno na novo prikupe geodetički i taksatorni podatci;

3. da se sastave nove osnove za buduće desetgodište.

Naputak za tim sadržaje točne propise, kako se sve ove radnje obaviti i kako tabelarno predočiti imaju, te iz kojih se dijelova ima sastojati revizionalni operat.

* * *

Tim smo u kratko izerpili najnoviji austrijski naputak za uredjenje šuma. Poznamo slične naputke gotovo svih srednjoeuropejskih država i državica, nu moramo priznati, da je austrijski bio dosada, a i sada je najtočniji i najobsežniji, dajući taksatoru za svaki gotovo slučaj nužnu poduku. Ne će stoga povoljiti svi oni naši domaći stručnjaci, koji se bave taksacijom šume, ako si ga nabave, jer će im u mnogim prilikama dobro doći i pobuditih ih na razmišljanje u korist šume i šumskoga gospodarenja, a to tim više, što ovaj naputak uvažuje sve do sadanje tečevine na polju nauke o uredjenju šuma. —r—

**Rad kr. vieća za kraljevine Hrvatsku, Slavoniju i Dalmaciju oko sačuvanja i gojenja šuma
1767.—1779.**

God. 1767. uvede kraljica Marija Terezija u našoj domovini važnu oblast »kr. vieće« ili kako se službeno nazivaše

»consilium regium in regnis Croatiae, Slavoniae et Dalmatiae«. Toj novoj oblasti izda u Beču 11. augusta obsežnu instrukciju, koja se odnosi na sve grane uprave zemlje. U točki šestoj ove instrukcije izrično veli, da treba šume svim izkušanim načinima sačuvati »*sylvae omni probabili modo conserventur.*«¹

U sjednici vjeća 22. marta 1768. potaknuto je pitanje glede sačuvanja šuma te bude zaključeno, da se izda nalog svim županijama, da ove podnesu svoja mnjenja u pogledu sačuvanja šuma. Kako je u toj sjednici iztaknuto, propadahu ogromne šume hrvatske s više razloga. Naročito se navode ovi: mnogi drveni mostovi, običaj što seljaci grade ne samo kuće, već i manje vriedne sgrade od čvrstih greda, pače i za plotove rabe hrastove kolce, podgradjivanje ceste drvima, trulež panjeva po šumama, sječa mladih stabala za gorivo, mnoga nekoristna drva i zanemarenje sadjenja šuma, te zlobno sječenje.²

Doskora stigoše mnjenja županije varaždinske i križevačke, koja su u sjednici kr. vjeća 29. aprila 1768. primljena.

Županija varaždinska podastrla je sljedeće mnjenje glede sačuvanja šuma:

1. razstrkana selišta imadu biti pod paskom selskoga sudeca, koji imade u svojoj sudčiji paziti, da ne bi pastiri u šumama podmitali vatru zelenom drveću; svake nedjelje i blagdana obilaziti šume i one koje uhvate da sieku ili pale vatru ili gule drveće, dovesti pred gospoštiju, koje će ih sa 12 batina kazniti, a od svake prijave dobit će prijavitelj 2 groša;

2. seoski sudci imadu čim češće dati po seljacima očistiti šume od posječenih, trulih ili podrtih stabala, uslid česa će se podmladak bolje razvijati;

3. u šumama, koje su zajedničke vlastelinstvu i kmetovima, ne smiju ovi potonji sjeći drvlje, a naročito ne plodnosno, bez dozvole;

¹ Acta Consilii Croatici 1767. A. N.: I. u kr. zem. arkivu u Zagrebu

² Protocoll. Consil. 1768. pag. 262.

4. da se naloži kućegospodarima (hospitibus), da na sgodnim mjestima zasade vrbe;

5. da se prema plemićima, koji bi tudje šume oštećivali bez da sebi koriste, a na štetu trećega, postupa strogo;

6. pošto su kuće od čvrstih brvna trajnije, neka to bude dozvoljeno. Zaključujući svoje priedloge naglasuje županija, da se ne bi stvorila naredba, koja bi spriječavala slobodnu uporabu vlastničtva.

Županija križevačka dade ovo mnjenje:

1. kmetovi ne smiju bez dozvole gospoštije sjeći zeleno a još manje plodonosno hrastovo stabalje.

2. za vatru imadu rabiti samo podrto drvlje i ležeći panjevi, što se za zgrade upotrebiti neda. Kuće kmetova neka se sgrade od čvrstih greda, jer će biti trajne i lako će se u slučaju, opusti li selište, opet napučiti. Ostale sgrade neka se grade od lošeg drva (inhabilia ligna).

Ova mnjenja uzeta su u toj sjednici samo na znanje, dok ne stigne mnjenje zagrebačke županije; kad ovo stigne učinit će se konačni predlog glede sačuvanja šuma.¹

3. gospoštije, koje imadu velike zemlje imadu se same marljivo brinuti oko sačuvanja šuma i uzgoja stabala.

Zagrebačka napokon županija podastre svoje mnjenje koje je uzeto u pretres na sjednici vječa 17. maja 1768. Županija zagreb. predlaže:

1. manje sgrade i neznatnije ne smiju se graditi od čvrstih greda, nego od upletenog pruća;

2. za ogrev i plotove imade se uzimati samo suho drveće i panjevi i drugo neuporabivo drvlje;

3. stabla smiju se samo onda sjeći, ako na mjesto ovih za svako zasade pet mladih na mjestima, gdje je šuma rietka;

4. krčiti u šumama mogu seljaci samo dozvolom gospoštija, ali ovakove izkrčene dijelove imadu zasijati žirom i mlade stablike uzgajati.

¹ Ibidem str. 352.

5. Gdje su šume prieorne izmedju plemića, ima to riešiti podžupan i postaviti medje, koje se pod prietnjom »actionis fiscalis« ne smiju prekoračiti. Gdje je pako više suvlastnika, neka se ove pravedno i razmjerno podiele (proportionaliter)¹.

Pošto je kr. veće ovako imalo pribrana mnjenja ovih triju županija, podastre ih u izvadku kraljici Mariji Tereziji 18. novembra 1768., te predloži sliedeće ustanove na odborenje i to :

1. sučije imadu postaviti šumske nadzirače (inspectores), koji imadu prigledavati šume, pronaći one koji ih oštećuju vatrom, sječom i gulenjem kore i predvesti ih pred gospoštiju. Počinitelji štete dužni su ovu nadoknaditi, pošto će biti tjelesno kažnjeni. Prijavitelji dobiti će za svaku prijavu 2 groša ;

2. isti nadzirači imadu dati po kmetovima čistiti šume od polomljenih i trulih stabala, uslied česa će se podmladak dići ;

3. kmetovi ne smiju bez dozvole gospoštije sjeći drvlje, a najmanje plodonosno. Ona pako stabla koja im dozvole sjeći, imadu ih posjeći samo po zimi kad mjesec pada ;

4. neka se naloži kućegospodarima (bospitibus) da na sgodnim mjestima zasade vrbe ili drugo drvlje ;

5. protiv plemića, koji bi »via facti« ušli u tudje šume imade se po županijama postupati (vi condendi statuti) ;

6. veće sgrade seljaka imadu se graditi od blata (murus luteus) ili kamena te cigle, a manje sgrade od pletera (virgultis) a ne od čvrstih greda ;

7. za ogrev i plotove imadu kmetovi dobivati polomljeno drvlje ili ino koje je bezkoristno ;

8. sjeći stabla dozvoljava se samo onda seljacima, kad na mjesto posjećenog zasade stanovit broj mladih stabala, a naročito ondje, gdje je šuma rijetka ;

9. mostovi koji su manje od potrebe neka se odstrane, a potrebni neka se s vremenom sazidju.²

¹ Acta Cons. Croat. 1768. November Nr. 34. — Protocol. 1768. str. 402.

² Act. Cons. Croat. 1768. November Nr. 34. — Litterae Cons. Croat. 1768. Nr. 105.

Dok se na tom radilo zaprieti pogibelj velikim šumama komorskim oko Gvozdanskoga. Šume oko gvozdanskoga majdana mnogo su trpile od podanika komorskih i od koza. S ovog razloga upravi kraljica Marija Terezija god. 1769. 12. jula nalog kr. hrvat. vjeću, da te šume nastoji sačuvati. Kr. vjeće učini što je moglo, zamolivši bana¹ da glede njih čim shodnije odredi. Ove šume imale su stajati pod osobitim nadzorom, jer su bile od znatne važnosti po rudarska poduzeća u okolini Gvozdanskoga.

Dok se je kr. hrvat. vjeće i županije osbiljno bavile pitanjem, kako da se sačuvaju hrvatske šume, izradjen je šumski red za Ugarsku, što ga je kraljica Marija Terezija sanкционirala u Beču 22. decembra 1769. Taj šumski red štampan je posebno pod naslovom: »Holz- und Wald-Ordnung für das Königreich Hungarn, wie die Wälder erziegelt, besser aufgebracht, vermehrt, und erhalten werden können. Ofen 1788.² Ovaj šumski red sastoji od 54. paragrafa.

Odredbom kraljice Marije Terezije izdanom u Beču 16. februara 1770. priposlano je 40 komada ovog tiskanog šumskog reda s nalogom da ovaj proglaši po cijeloj zemlji u svim županijama koji stoje pod jurisdikcijom bana, te da se ujedno uvede po vlasteli što drže šume. Nadzor, da se ovaj red vrši, ima biti povjeren jednom županijskom, za to posebice plaćenom činovniku (u svakoj pojedinoj županiji.) U taj red imadu se takodjer uputiti svi lugari i lovci.³ Nu već prije nego li je stigao taj šumski red, pobrinulo se je kr. vjeće, da se po županijama sade vrbe na sgodnim mjestima.⁴

Kr. vjeće već je 5. marca šumski red razposlalo na županije. Zagrebačka županija dade to odmah na hrvatski jezik prevesti (ex lingua latina in vernacula huius patriae lingvam)

¹ Ibidem 1768. August W. 9., A. 74.

² Godina štampe za cijelo je pogrešna, ima biti 1770. jer ova knjižica je prilog sljedećeg kr. dekreta.

³ Acta Cons. Croat. 1.770. Nr. 25.

⁴ Litterae Cons. Croat. 1770. Nr. 21.

i porazdieli. Ona odmah imenuje sudca plemića Josipa Turčića s plaćom od 100 for. godišnjih, koji će proći županiju i na sgodnim mjestima zasnovati šumske vrtove, u kojima se budu uzgajale potrebne mlade stabljike za podmladak šuma.¹

Mjeseca januara i februara 1771. stigoše na kr. vieće dva kraljevska reskripta, kojima je priposlan nacrt dviju strojeva s opisom uporabe njihove. Ovi strojevi bili su za krčenje panjeva i korenja. Kraljica naloži vieću, da ove strojeve uvede u porabu u Hrvatskoj i Slavoniji.² Kr. vieće poslalo je odmah 26. februara nacrte ovih strojeva županijama, varaždinskoj, požeškoj, sriemskoj, zagrebačkoj i virovitičkoj.³

Čini se, da se kod nas niesu mnogo trudili oko sačuvanja šuma, po što je o tom bila obavieštena kraljica, koja odmah 9. maja g. 1772. iz Beča naloži kr. vieću, da se savjestno pobrine, da se vrše odredbe u pogledu šuma. Kr. vieće izda odmah 26. maja strogi nalog svim županijama i gradovima, da se točno drže odredaba, koje su im priobćene dopisom vieća od 5. marta 1770.⁴

Usuprot svim nalozima vrlo se je slabo gospodarilo u šumama zagrebačke županije. I to bude dojavljeno kraljici, koja opet 27. maja 1772. pozove kr. vieće, da se pobine za šume i da učini kraj nesavjestnoj sjeći u šumama po zagrebačkoj županiji; kr. vieće pozva 6. juna zagrebačku županiju na vršenje šumskih propisa.⁵

Još prošle godine 1771. razaslalo je vieće mjeseca juna svim velikim županima obsežnu instrukciju za uredovanje njihovo. U toj instrukciji izdanoj po kraljici Mariji Tereziji u Beču 21. novembra 1768. u točki XII. odredjeno je sliedeće: Veliki župani imadu se osobito brinuti za šume te imadu kr. hrvat. vieću podastrieti izvješća glede stanja sastojine šuma⁶.

¹ Ibidem. D. 107.

² Ibidem 1770. A. 16. 28.

³ Ibidem februar 1771. W. 21—26.

⁴ Acta Cons. Croat. Junius 1772. Nr. 25.

⁵ Ibidem A. 82., Junius 98.

⁶ Ibidem 1771. Junius. Nr. 93.

U smislu ovoga naloga podastrla je 31. maja 1772. županija zagrebačka izvješća glede šuma.

Sudac plemića županije zagrebačke, Pavao Thausi, izviestio je o šumama svog kotara zagrebačkoga sliedeće: Na gospoštiji Vugri biskupije zagrebačke nalazi se hrastova šuma Dubrava, a na gospoštiji Čučerju (takodjer biskupije zagreb.) ima šuma Lipa, koja sastoji pretežno od bukava s primjesom jasena. Šuma kaptola zagreb. Vidovečka gora sastoji od bukava, kestena i hrašća. Šuma grada Zagreba, brieg Gračani, sastoji od bukava i kestena. Šume ašešora Bornenisse, brieg Mikulić, sastoji od bukava, a podmladak je kesten. Brdo Šestine, svojina grofice Sermage, sastoji od bukava i kestena. Šuma Gregurića Breg, gospoštije samoborske grofova Erdödy sastoji od bukava, hrastovine i jele. Šuma Stupnik i Rakovpotok, gospoštije Kerestinec sastoji od same hrastovine. Šuma Bratinski lug, gospoštije brezovičke grofova Drašković jest hrastova. U distriktu brdovečkum šuma Veliki Vrh, raznih gospodara, jest hrastova. U Pušći šuma Pušća zvana sastoji od bukava i hrastovine. U Jakovlju, direktora Škrleca šuma Beder sastoji od topole (*populus alba*) hrasta i jalše. U Bistri, grofa Oršića šuma Bistra, sastoji od hrasta, bukve, grabra i bora. U Stubici šume Salarsko, raznih gospodara sastoji od biele topole jalše i grabra. U Oroslavju grofice Sermage i grofa Vojkfijsa šuma Krči sastoji od hrasta i briesta. U Jandraševcu grofice Sermage, sastoji šuma od hrasta, bukve i biele topole. Šuma Podgorje u Podgorju, svojina raznih gospodara sastoji od hrasta i bukve.

Stjepan Zenko-Benković, sudac plemića županije zagrebačke opisuje šume svog kotara Sv. Ivana: Šuma Hrašćine, hrast i grab. Pešenski lug s brigom Turkovčina i Belasno, bukovina; Zelenska, Moravečka, Bistrička gora, većim dielom bukva. Hum bistrički i gor. stubički, većim dielom bukva, ostalo kesten i hrast. Šuma Malčevčak, plemića sv. Ivanskih i Obreških i Zelenskih, hrastovina. Šuma Bradačevina, Šašinovečki lug,

Dubrava i Lupoglav, prva svojina vlastelinstva Ladomer i Paukovec, druge dve zagreb. biskupije, hrastovina. Ježevčak, Trebovščak gospoštije Božjakovine, hrast, briest, vrba. Brezovica gospoštije Novigrad na Savi, izključivo hrastovina. Blaguška, Kašinska, Planinska, Lazanska i Stubička gora, dielomice grab i joha, najviše bukva i nešto hrastovine.

Matija Juraić sudac plemića županije zagrebačke opisao je šume svog distrikta prekosavskoga. Gospoštija Topolovec ili Totuševina; šuma Luknarski bok, hrast, briest i jasen; šumski razlivi, joha i hrast; šuma Luka, jasen, hrast, briest i bukva, i šuma Topoljak, hrast i topola.

Od ovih šuma u većem dielu su izkrčene Sunečki razlivi i Topoljak. Gospoštija Hrastovica: šuma Vučinjak, kesten; šuma Brestovski gaj, hrast i kesten; šuma Dužički lug, hrast, i napokon šuma Hrusinovac, hrast. Gospoštija Gore: šuma Belek, hrast i ljeska, šuma Glinski lug, hrast, šuma Bišević, hrast; šuma Katušina Glavica, bukva i hrast. Gospoštija Sisak: šume Oderski lug, hrast; šuma Preseka hrast, bukva i grab; šuma Dubovec, hrast, jasen i breza. Gospoštija Želin: šuma Čički lug, hrast; šume Kali, hrast; šuma Peščenička, hrast; šuma Dubišovo i Dubrava, hrast; šuma Cerske živice, bukva s nešto hrastovine; šuma Šiljakovačka dubrava, bukva s hrastovinom. Turopolje: Posjed Pleso, šuma Široka loza, hrast; šuma Gaić, hrast; šuma Hrastina, hrast; šuma Osebujni Gaić hrast; šuma Peklić, hrast, grab i briest. Posjed Kurilovec, šuma Dubrava, hrast. Posjed Bušavec, šuma Buševečki lug, hrast. Posjed Mraclin, šuma Mracljinski lug, hrast. Posjed Kuče, šuma Kuče, hrast. Posjed Kobili, šuma Kobilčki lug, hrast; napokon obćine plemićke turopoljske šuma Bunski lug, hrast. Posjed Črnkovec, šuma Lazinice, hrast; šuma Velika loza, hrast. Posjed Babča, šuma Babčanska loza i Gerdinjak te Topolovec, hrast.

U distriktu topuskom šuma Glinski lug, medju Čemernicom i Glinom, hrast.

Mihalj Plantić, sudac plemića županije zagrebačke izvesti sljedeće o svom kotaru ovkraj Kupe (*Ciscolapianus processus*)

šuma Draganički lug, hrast, bukva, a u jednom dielu joha. Šuma Čvetkovički lug, hrast, bukva i joha. Šume Domagovički lug, hrast, bukva i joha. Šuma trga Petrovine, hrast. Šuma Rakitovica, gospoštiji Jastrebarske, hrast. Šuma obćine krašičke, hrast. Gornje Kupčine, hrast. Šuma gospoštije Okičke, najviše hrast, onda bukva i joha. Šuma Spust, bukva i jasen. Šuma Starča, hrast i bukva. Šuma Kerestinečka: Brestje, hrast. Šuma iznad Samobora, kesten s hrastom, bukvom i jasenom. Šuma u Rečici, hrast i joha. Šišljayić, hrast i joha. Steničnjak, hrast i bukva. Ima osim ovih još manjih šuma i šikara u kojima raste ljeska, jasen, topola i drugo neznatno drveće.

Juraj Ivančić, sudac plemića županije zagrebačke, opisao je šume svog prekokupskog kotara: **Gospoštija Severin**: Šuma na brdu Orlovici ili Topolovici, najviše smreke onda bukva. **Gospoštija Bosiljevo**: šuma Cetin, glavna sastojina bukva s nešto smreke, jasena i lipe. Šuma Tisovac, sama bukva; šuma Glosec, bukva: šuma Ravno, bukva; šuma Vursjak, glavno hrast, a u nekom dielu bukva; **Gospoštija Novigrad**: šuma Kotal, hrast; šuma Bukovje, bukva; šuma spadajuća pod imanje Vulakovićevu na Dobri, djelomice hrast, a djelomice bukva. **Gospoštija Ribnik**: šuma Lipnik (najveća u cijelom kotaru), jedan dio bukva, drugi kesten. **Gospoštija Ozalj**: šuma Bukovje, koji jedan dio spada pod imanje Brlog, bukva; na imanju Slapnu nad kurijom šuma kestenova i hrastova; Šuma ozaljski lug, hrast. Na imanju Pišćetkama, svojina grofa Petazza, šuma Bukovje, bukva. Na imanju Grdun šuma Grdunsko Bukovje, bukva; Šuma Zadarbarje, spadajući raznim gospodarima, djelomice bukva, djelomice opet hrast ili joha.

Napokon izvestio je isti Juraj Ivančić o šumama distrikta primorskoga (maritimus). **Gospoštija Brod**: Brdo Rudač, brdo Javorova kosa, brdo Javornik, brdo Crni lug, brdo Kupički Vrh. **Gospoštija Čabar**: Brdo Kupički Vrh nad izvorom Kupe, brdo Gerovsko, Kraljevi vrhi zvano, brdo

Sniežnik, brdo Lozek Gospoštija Grobnik: Brdo Platak, brdo Trstenik. Gospoštija komorska Bakar: šume Rayna Gora, brdo Sungjeri, brdo Slavica, brdo Maševo, brdo Peć. Sve ove šume sadržavaju u glavnom bor, smreku (valjda jelu Ur.) i bukvu s primjesom javora, jasena i tek nešto arisa (valjda smreku Ur.) na zaravancima brda¹.

Kako se vidi županija zagrebačka najprije je zadovoljila, podnesavši ove izvještaje o stanju šuma. Ostale županije još nisu to učinile, s toga je kr. vijeće 9. juna 1772. upravilo na ostale sve velike župane poziv, da podnesu ovakove izvještaje².

Na taj poziv prvi se oglasi barun Franjo Balassa veliki župan županije sriemske. On piše 30. juna 1772. iz Požuna kr. vijeću pismo u kojem se izpričava za što nije svojoj dužnosti zadovoljio. On veli, da nije mogao pronaći osobu, koja bi razvidila šume, jer da takove nema u Slavoniji. Nu obećaje, da će to čim skorije učiniti³.

U županiji požežkoj, makar da i ova nije podastrla izvještaj o stanju i sastavu šuma, najbolje se je vršio šumski red. Mjeseca oktobra 1772. podastrla je županija kr. vijeću izvještaj Josipa Farkaša sudca plemeća županije požežke, u kojem izvještaje, da je u kotaru pakračkom točno vršen šumski red; izvještaj Petra Tucića zamjenika sudčeva, koji slično izvještaje, naglasujući, da osobito nad vršenjem šumskog reda bdiju gospoštije sa svojim lugarima i pandurima.⁴

Županija varaždinska nije mogla tako dobro izvestiti svojim podneskom, učinjenim u novembru 1772. Sudac Juraj Švagel doista je 3. novembra izvestio, da u njegovom kotaru dolno-zagorskem nema ni jedne povrede šumskoga reda. Slično izvestio sudac Ivan Jurinić o svom gornjo-zagorskem kotaru, nu njegov drug sudac Adam Ladislav Labaš izvijestio je istoga dana, da se šumski red ne obdržava ni od gospoštija nit od seljaka. On to naročito veli za svoj kotar dolnjo-poljski (pro-

¹ Ibidem 1772. D. Nr. 263.

² Ibidem 1772. junius Nr. 92.

³ Ibidem 1772. D. Nr. 324.

⁴ Ibidem 1772. D. 575.

cessus inferioris campestris). Seljaci da mogu živjeti, prodaju u grad Varaždin drva, a da to ne čine trpili bi gradjani silnu oskudicu na drvima. Još žalostniju viest dojavio je županiji sudac Jakob Vrabec iz svog gornjeg poljskog kotara. Viničani naime izsnažili su svoje okolišne šume, u kojima je porasla krasna mlada hrastovina, nu na jednom navale 26. oktobra sa svojim sudcem Stjepanom Kovačićem u te mlade šume, te ih sasvim izsjekao¹.

Nalog, da se sade vrbe, urodi vrlo dobrim plodom, a naročito u Zagorju. God. 1772. zasadjeno je u kotaru gornjozagorskom 1076, u dolnjo-zagorskom 1113. Samo u gorovitim prijedjelima tog kotara slabije je uspjelo sadjenje vrba. U gornjem poljskom kotaru, a naročito oko Vinice zasadjeno je 3537, a u kotaru dolnjo-poljskom 2149. vrba. Glede ovih rezultata izvestiše varaždinsku županiju sudci Jurinić, Švagel, Vrabec i Matačić².

U županiji srijemskoj zasadjene su 6443 komada vrbe (u Staroj Rumi 1102.)³.

Županija zagrebačka prijavila je 1779. samo jedan prekršaj šumskog reda, najme kvar što ga jastrebarčani nanesoše u šumi Cvetkovićima. U istoj županiji zasadjeno je 12787 vrba i to: u kotaru prekosavskom 2661, u zagrebačkom 3286, u zelinskom 6170, u kotaru s ovkraj kupe samo 570 (ob siccam partium illarum soli constitutionem), u prekokupskom brdovitom zasadjeno je samo 100 vrba⁴.

U području grada Križevaca nije se god. 1772. dogodio ni jedan prekršaj šumskoga reda. Grad imadjaše 3 šumska nadziratelja, a zasadjeno je 79 vrba⁵.

U području grada Koprivnice takodjer nije bilo povrede šumskog reda, a zasadjene su 743 vrbe⁶.

¹ Ibidem 1772. D. Nr. 539.

² Ibidem.

³ Ibidem 1773. D. Nr. 18.

⁴ Ibidem Nr. 28.

⁵ Ibidem Nr. 6.

⁶ Ibidem 1773. E. Nr. 1.

Županija križevačka nije imala šumskog nadziratelja, jer ga nije bilo odakle za platiti, nu za to su gospoštije bdile nad šumama, te se nije ni jedan prekršaj slučio. U ovoj županiji zasadjeno je 4013 vrba¹.

U području grada Zagreba zasadjeno je g. 1772. 50, u području grada Varaždina zasadjeno je 1228 vrba; U županiji virovitičkoj 111.161 vrba i to u kotaru osječkom 40773, virovitičkom 18169, našičkom 3072, djakovačkom 9000, i valpovačkom 40147. U županiji požeškoj 6443, a u području grada Požege zasadjeno je 2000 vrba. Grad Varaždin imao je jednog nadziratelja šuma i 4 lugara.

God. 1772. zasadjeno je u Hrvatskoj i Slavoniji (bez Vojne Krajine) 156.449 vrba, o čemu je kr. vjeće izvjestilo kraljicu 9. oktobra 1773.²

U županiji sriemskoj sastavljena je posebna komisija, koja je imala izraditi priedlog glede sačuvanja šuma. Članovi te komisije bijahu barun Karlo Pejačević predsjednik Mirko Janeso, Matija Galić i Ivan Ćepo. Ovi su 19. augusta u Vukovaru sastavili svoj priedlog te ga podnesli županijskoj skupštini. Priedlog taj bijaše sliedeći:

1. Na mjestima koja se mogu uporabiti bez umanjenja selišta, neka se zasadi bor ili vrba, prema tlu, koje bi drveće brže poraslo od hrasta ili cera. Kad porastu neka služe potrebama gradje, a lošije za vatru.

2. Kmetovi se dadu na to, da suhovinu po šumama, poljima i oranicama sabiru, panjeve krče i grane viseće nad tekućicama posiecaju. Odstraniv panjeve porasti će podmladak, oko kojega neka guščaru i grane odstrane. Time će se koristiti šumi, polju i oranici.

3. Šume, koje slobodno uživaju obćine za ogrev, neka se razdijele na dielove, tako, da se samo u jednom dielu pro rata temporis sieće, a u drugom da raste podmladak (kad se jedan dio posieče preći će se u drugi i t. d., a dotle će se izsječeni dio podići za sječu prikladan).

¹ Ibidem 1773. D. Nr. 76.

² Ibidem 1773. October Nr. 28. E Nr. 59.

Ovi priedlozi primljeni su u skup. županije srijemske 17. i sliedećih dana mjeseca novembra 1772. (... pro fundatis et salutaribus agnitate, consequenter in suo vigore relictæ sunt)¹.

Izvještaj o šumama županije sriemske podastro je veliki župan barun Franjo Balassa, tekar 8. siječnja 1773. Taj izvještaj, što no ga je sastavio Matija Salić, nadziratelj šuma sriemske županije vrlo je površan i kratak. Sadržaje ovo: Gospoštije Nuštar, Ilok, Kamenica i Vukovar imadu mlade šume (primo sucrescentes silvas). Manastiri, svi osim Krušedola imadu šume u kojima raste hrast, bukva i lipa². Ovomu izvještaju priložen je još popis servituta što ih kmetovi imadu u gospoštijskim i samostanskim šumama.

Napokon mjeseca juna 1773. stiže izvještaj županije virovitičke o stanju šuma, kojemu je priložen popis šumskih prekršaja, priedlog glede načina sačuvanja šuma i mnjenje glede uvedenja poznatog šumskog reda. Ovo sastavio je nadziratelj šuma virovitičke županije Pavao Kugler u Osieku 25. septembra 1772.

Šume u županiji virovitičkoj bile su sliedeće: Gospoštija Valpovo ima prostrane šume u jednom kompleksu, koje medjaše sa gospoštijom virovitičkom. Bližnje su sve hrastove. One uz Dravu i po otocima imale bi se rabiti za ogrev i gradju kuća. Šuma Lipovac, hrastova najbujnija je i osobito biva čuvana po vlastelinstvu. Gospoštija Čepin ima dosta šuma najviše hrastovih. Gospoštija Virovitica ima obilne šume, najviše hrastove. Gospoštija Vučin ima obilne šume hrastove i bukove s primjesom lipe i drugih drva. Gospoštija Orahovica ima velike šume najviše hrastove i bukove, a ima i velike kestenike. Gospoštija Našice ima prostrane hrastove šume s primjesom kestena i divljih jabuka. Gospoštija Đakovo ima ogromne i najbujnije šume, gotovo sve hrastove. Gospoštija Erdut ima velike šume

¹ Ibidem 1773. D. Nr. 29

² Ibidem Nr. 26.

najviše hrastove. Ima i mladu šumu, koju goji vlastelinstvo. Gospoštija Dalj ima malu hrastovu šumu a radi toga ne imaju sela onamo spadajuća drva za ogrev i gradju.

Usuprot pažnji, da se vrši šumski red, dogadjalo se je u županiji virovitičkoj mnogo šteta. Kugler navodi naročito ove: 1. Potajno sjećenje stabala po kmetovima. Tomu je doskočeno oštrim kaznama; 2. Plotovi se grade od hrastovine i onda svake godine se spale i novi grade. Radi toga je naloženo da se mjesto plotova zasade vrbe (živi plot), a gdje ima dosta šuma, neka se rabe za plotove loše drvo, koje je zakržljalo. 3. Sjećenje mlađih drva (na tisuće) za hranu koza i marve. To je strogo zabranjeno kmetovima; gdje je pako držanje koza po gospoštiji dozvoljeno, smiju samo ono sjeći što ne može izrasti do stabla. 4. Nagaranje debla, uslied česa mnogo najboljih stabala izgine. To su činila osobito djeca i pastiri, s toga je naloženo knezovima, da na ove oštro paze. 5. Gulenje kore. 6. Seljaci mjesto da rabe podrto i ležeće drvo, sieku mладо i zeleno. S toga je strogo naloženo kmetovima, da samo ovakovo drvo rabe za ogrev.

Što se tiče uzgoja mlađih šuma misli Kugler, da to ne treba izim na gospoštiji Daljskoj, nu tamo nije moguće nove šume nasaditi, jer nema gdje. Zemlju drže kmetovi i gospoštija za oranice. Ovaj izvještaj (od 25. sept. 1772.) primljen je na županijskoj skupštini u septembru 1772.

Isti Pavao Kugler doskora je ustanovio velike štete što ih seljaci iz Koške načiniše u šumama valpovačke gospoštije, nu pošto je to bilo prvi put, to su počinitelji kažnjeni samo zatvorom od jednoga dana. Nalogu gornje županijske skupštine u pogledu nasada šuma triju komorskih varoši Osieka i drugih mjesta gdje nema šuma, zadovolji piedlogom od 17. aprila 1773. da se uputi onamo šumski nadziratelj, koji bi sa zemaljskim gospodarom (vlastelom) imao pronaći zemlje, gdje će se nasaditi vrbe. Taj piedlog prihvati župan. skupština u aprilu 1773., te ga s gornjim izvještajima podnese kr. vieću u juniju god. 1773.¹

¹ Acta Cons. Croat. 1773. D. Nr. 263.

I god. 1773. bijaće uspješan rad oko uzgoja i čuvanja šuma.

Akoprem nije županija križevačka imala svog šumskog nadziratelja, jer nije bilo odakle smoći plaću, nije se ipak ni jedan slučaj prekršaja šumskog reda desio. Vrba zasadjeno je u istoj županiji 6824 komada.¹

I u požeškoj županiji nije bilo sličnih prekršaja. Vrba zasadjeno je u svrhu živih plotova oko polja i livada u gornjem kotaru 4560, a u dolnjem 42461. ukupno 47021 komada².

Županija sriemska mogla je takodjer za g. 1773. izvjestiti, da nije bilo nikakovih slučajeva prestupaka šumskog reda. Imala je svog nadziratelja šuma, a zasadjeno je diljem županije 7723 vrbe i to u kotaru gospoštije Rume 1897, kotaru iriškom 3121, a u kotaru srednjem (iločkom) 2707 komada³.

Varaždinska županija nije imala posebne nadziratelje šuma, već su na ove pazili selski sudeci i lugari. Prekršaja nije bilo nikakova g. 1773. Vrba zasadjeno je u dolnjem poljskom kotaru 3.000, u gornjem poljskom 3213, u dolno-zagorskom 7627, u gornjo-zagorskom 5325 komada, ukupno dakle 19165 komada.⁴

U županiji virovitičkoj nije bilo g. 1773. drugog šumskog prekršaja do onoga u šumama valpovačkim. Županija imala je svog šumskog nadziratelja. Vrba zasadjeno je 24714 i to u kotaru osiečkom 20256, djakovačkom 4140 i u virovitičkom 10.318 komada⁵.

Kotar osječki imao najviše zasadjenih vrba, a to je za cielo plod odredbe županijske skupštine držane u aprilu 1773.

U županiji zagrebačkoj počinio je g. 1773. upravitelj gospoštije brokunovačke prestupak šumskoga reda, kad je s gospoštijskim ljudima posjekao 374 hrasta puna žirom u šumama plemića moravčanskih. Vrba sasadjeno je 21186 vrba⁶.

¹ Ibidem 1774. D. Nr. 127.

² Ibidem 62.

³ Ibidem 53.

⁴ Ibidem 16.

⁵ Ibidem 128.

⁶ Ibidem 126.

I gradovi podastrieše svoja izvješća. U području grada Koprivnice nije bilo god. 1773. šumskih prekršaja. Vrba nije ništa zasadjeno, jer su minule godine posjećene grane za sadjenje, a uslied toga nije bilo mladica za sadjenje.¹

Križevac je imao tri šumska nadziratelja. Šteta i prekršaja šumskih nije bilo. Vrba zasadjeno je godine 1773. 90 komada.²

Grad Požega izvesti, da je g. 1773. mnogo štete trpio u svojim šumama od susjednih gospoštija. Imao je šumskog nadziratelja, a uz ovog vrlo se brinuo za šume gradski kapetan kojemu je podčinjen nadziratelj i panduri. Vrba zasadjeno je 1123 komada.³

Grad Varaždin podastro je izvještaje svojih šumskih nadziratelja Andrije Vojskeca izvještajem od 20. decembra 1773. koje za godinu ovu javi: 1. Šuma Brezje, hrastova, isječena je od jezuitskih kmetova u Kućanu, tako da u njoj ima tek nešto velikih hrastova i grmlja. Ima oko 25 rali. 2. Šuma Čret kod potoka Plitvice ima oko 30 rali, hrastova u dobrom stanju. 3. Ostale šume Hustica, Kresovica gora, Škarje, Plešivi brieg, Kosmata mlaka, Dugi Vrh, Sebovski vrh, Staklena gora i Kolnjak sastoje od bukve i crnog jasena, imadu sve skupa do 100 rali. Prilično su izsječene. Nadziratelj dravskih šuma grada Varaždina Petar Mihanović istog dana izvesti: 1. Šuma Hrašćica kod sela Sračinca, do 30 rali, sadržaje hrastiće kao čovječja noge debele. Čuva se osobito. 2. Šuma Vinokovčak oko 50 rali, dana je bila podanicima grada za drvariju, stoga nema drva u njoj. Meko drvlje neka služi za malu drvariju. 3. Šuma Novi Gaj, do 8 rali, sastoji od johe i biele topole debelih poput ruke. 4. Šuma Brodovčica preko Drave u Medjumurju, do 40 rali, sastoji od mekanog drvlja. Pred dvie godine dozvoljena je u njoj podanicima drvarija; šikara a gdje panjevi mekanih stabala. 5. Šuma Filemenjak 7 rali, takodjer pred 3 godine od gradjana posjećena,

¹ Ibidem 1774. E. Nr. 9.

² Ibidem Nr. 5.

³ Ibidem Nr. 22.

ima samo šiblje. 6. Šuma Štosovina i Šibje do 12 rali, u kojima imadu gradjani drvariju. Sadržina kao u prijašnje. 7. Šume Zebčev omejek, Peski i Stari lug do 45 rali, dane su gradjanima pred 5—6 godina za drvariju, ima samo meko i slabo drvlje, nije više za drvarenje, jer su u njima sjećene vrbe za nasad, drvlje za letve i krovove podanika u koliko je bilo jačih stabala. 8. Šume Otok, Šibje i Meljak u Medju-murju kod sela Žabnika oko 130 rali sastoje od mekog drveća. Nekoć su u njima imali podanici Žabnički slobodnu drvariju za ogrev i popravke kuće, a kasnije im su se drva po uredovno davala. Iz njih se sada moglo do 1000 vozova drva za ogrev izvaditi.

Prekršaj desio se je g. 1773. samo jedan i tog počiniše Žabničani. Magistrat varaždinski ih osudi: moradoše 30 vozova posjećenog dravlja dovesti u kuću gradsku. U području grada zasadjeno je 1400 vrba¹.

Grad Zagreb imao je g. 1773. samo zaprisežene lugare. Kmetovi gradski zasadiše preko Save oko 200 vrba, a u šumi medju savskoj osnaženo je do 1200 vrba na kojima će se kolje sjeći.²

Godine 1774. imala je takodjer znatne uspjehe u gojenju šuma. Županija križevačka nije imala šumskog nadziratelja, a nit se je ovdje desio koji slučaj prekršaja šum. reda; zasadjeno je u kotaru podravskom 2186. a u kotaru podgorskem (submontanus) 6015 komada vrba (ukupno 8203)³.

Požežka županija mogla je takodjer izvestiti, da nije bilo prekršaja i da su se šume liepo podigle. Vrba zasadjeno je u požežkoj županiji 29.000 komada⁴.

Sriemska županija podastrla je kr. vijeću izvještaj sriems-kog nadziratelja šuma Ivana Ebnera, sastavljen 5. decembra 1774. Njegov izvještaj prilično je obsežan, a sadržaje od pri-

¹ Ibidem 1774. E. Nr. 17. U šumama gradskim mnogo su štete činili kmetovi gospoštije Varaždinske. Ibidem Nr. 50.

² Ibidem 118.

³ Ibidem 1775. D. Nr. 181.

⁴ Ibidem Nr. 172.

like sliedeće. Šume manastira Kuvedžina, Rakovca, Remete, Krušedola, Grgetka, Jaske, Vrdnika, Bešenova, Šišatorca i Opora sastoje od hrasta, lipe, bukve i briesta. U njima imadu podanici manastira slobodnu drvariju, ali smiju sjeći samo mehko drvo (lipu) i polomljeno ili po zemlji ležeće drvo. Nema mjesta, gdje bi se zasadile mlade šume. Samostan Beočin palenjem vapna oštice šume, treba ga stoga sudbeno pozvati na red.

Komorska vlastelinstva: Brkasovo, Banoštar i Čerević imadu šuma, koje se mogu po vlažnijim priedjelima vrbama zasaditi. Čalma, Kukujevci, Gibarac i Šid malo imadu šuma te drvo dobivaju za novac iz Krajine. Gospoštija oštice šumu Gibaračku žeženjem cigle, što treba ukinuti. Nestinci su svoje šume vrlo opustošili. Pošto tjeraju panjevi, valja zaprječiti daljnje krčenje.

Gospoštija Ilok. U šumama imadu neka sela drvariju.

Gospoštija Vukovar. U nekim šumama imadu podanici drvariju, Imade i mlađih šuma. Neke valja snažiti.

Gospoštija Ruma nema šuma. Mnogo je vrba nasadjeno, ali ih mnogo uništilo blago.

Gospoštija Nuštar. Ima mnogo šuma. Treba ih snažiti.

Gospoštija Kamenica, ima dovoljno šuma.

Vrba zasadjeno je u sriemskoj županiji 18000 komada¹.

U županiji varaždinskoj nije bilo šumskih prekršaja. Vrba zasadjeno je u kotaru dolnjo-poljskom 2600, gornjo-poljskom 1122, u dolnjo-zagorskom 358 i gornjo-zagorskom 2817 komada (ukupno 6897)².

U zagrebačkoj županije dogodiše se g. 1774. 2 šumska prekršaja. Jedan počiniše službenici grada Bisaga u šumi obitelji Pisačić, a drugi počiniše u Draganićkom lugu ljudi grofa Draškovića; zasadjeno je 15013 vrba³.

Virovitička županija javila je, da je g. 1774. tamo zasadjeno 1412 vrba⁴.

¹ Ibidem Nr. 182.

² Ibidem Nr. 61.

³ Ibidem Nr. 79.

⁴ Ibidem 1776. D. Nr. 12.

Za godinu 1774. podnesoše gradovi takodjer svoje izvještaje. Koprivnica izvjesti, da nije bilo prekršaja i da je zasadjeno 600 vrba¹.

Križevac ne javi ni jedan prekršaj, dočim je tamo zasadjeno 500 vrba².

Požega izvjesti, da je zasadjeno 2000 vrba. Šume se dobro čuvaju. Imade plaćenog nadziratelja³.

Varaždin prijavi dva prestupka šumskoga reda, počinjena po zakupniku Mihalju Antaveru u gradskim šumama. Zasadjeno je 700 vrba. Vrlo je zanimljiva šumska osnova, što ju je godine 1774. 3. decembra sastavio za šume varaždinske, šumski nadziratelj Andrija Vojskec sa senatorima Pavlom Perasom i Ivanom Stipšićem. Osnova ova redom nabrala gradske šume, određuje točno njihov sastav i prostor, koji se smije sjeći u svrhu goriva. Taj omedjeni prostor (dio) ne smije se proći. Kad se u jednoj šumi sječa dovrši, prelazi se u drugu. Taj red ide kroz 30 godina, kad se opet povraća na prvi dio, koji je već dотле za sjeću prikladan. Šume gradske sastoje od crnog jasena, ljeske cera, jalše, favora, bukve, crne i biele topole. Osnova je ova vrlo zgodna, te se može reći upravo dobro zasnovana⁴.

Grad Zagreb ne prijavi prekršaja, a u šumi medju Savom očišćeno je 900 vrba u svrhu dobivanja kolja⁵.

Kako je poznato iz gornjih izvještaja, županija križevačka nije imala posebnog šumskog nadziratelja. Pošto su se gospoštije velikom županu grofu Stjepanu Niczky-u tužile na županijske kontribuente, da im čine štetu u šumama, imenova on Nikolu Raffay-a šumskim nadzirateljem s plaćom od 200 for. i sudcem plemića. To imenovanje javi Niczky kr. vjeću 29. augusta 1775., koje to opet na odobrenje podastre kraljici. Nu to je gore u Beču vrlo loše prošlo, jer je kraljica uzkratila

¹ Ibidem 1775. E. Nr. 23.

² Ibidem Nr. 47.

³ Ibidem Nr. 42., 58.

⁴ Ibidem Nr. 45.

⁵ Ibidem Nr. 46.

(25. septembra) svoje odobrenje¹. Ne bijaše bo opravdano, da se čast šumskog nadziratelja sa čašću sudca plemića spoji. Za to je ipak županija imenovala šum. nadziratelja, koji je g. 1775. točno vršio dužnosti. Godine 1775. opustošili su podanici iz Čanjeva svoje šume, ali su za to bili kažnjeni. U županiji križevačkoj zasadjeno je g. 1775. 11.503 vrbe i to u kotaru mošlavačkom 8456, ludbrežkom 792 i u koprivničkom 2105 komada².

U županiji pažežkoj nije bilo g. 1775. šumskih prekršaja a zasadjeno je 33640 vrba³.

Varaždinska županija izvjestila je za god. 1775. kr. vjeće, da su tamo bila dva šumska prekršaja. U Novoj Vesi su mladi hrastići zlobno posječeni, a u občinskoj šumi Oštretu oguljena je kora na nekom drveću po kožarima, koji ju uporabiše kod svog obrta. Županija varaždinska nije ni ove godine imala šumskog nadziratelja, već dužnosti ovoga obavljahu selski sudci. Pošto ovi niesu mogli radi svojih domaćih posala vršiti točan nadzor, zamoli županija u svom izvještaju u novembru 1775., da joj se dozvoli uzeti šumskog nadziratelja s plaćom od 200 for. Vrba je zasadjeno g. 1775. 10.651 komad⁴.

U virovitičkoj županiji točno je obdržavan g. 1775. šum. red. Županija imala je svog šumskog nadziratelja. I vrba je zasadjeno⁵.

Županija sriemska osobito je g. 1775. mnogo zasadila vrba, i to 65227 komada (U Irigu i Staroj Pazovi po 7000 komada). Županija imala je svog šumskog nadziratelja a prekršaja šumskog ne bijaše ni jednoga⁶.

Kako se je g. 1775. sa šumama gospodarilo u županiji zagrebačkoj, te u području gradova Zagreba, Križevca, Požege i Varaždina nije nam za sada poznato, jer nam niesu pri ruci

¹ Ibidem 1775. D. Nr. 319. September Nr. 15. — A. Nr. 212.

² Ibidem 1776. D. Nr. 160.

³ Ibidem Nr. 110.

⁴ Ibidem 1776. D. Nr. 278.

⁵ Ibidem Nr. 206.

⁶ Ibidem Nr. 12.

odnosna izvješća. Jedino poznato nam je izvješće grada Koprivnice za g. 1775. koji javlja, da se šume čuvaju po gradskom šumskom nadziratelju i da nema kvara. Vrba nije ništa zasadjeno radi pomanjkanja sadjenica¹.

I god. 1776. imala je županija križevačka svog šumskog nadziratelja. Šteta nije bilo, a zasadjeno je u istoj županiji 13257 vrba².

U varaždinskoj županiji opustošiše g. 1776. Novovešćani mlade šume viničke. Nadziratelja šuma nije imala žubanija, a za to opet moli da ga smije postaviti. Vrba zasadjeno je u toj županiji 9420 komada³.

Virovitička županija mogla se je g. 1776. podižiti, da nije imala šumskih prekršaje i da je u njoj zasadjeno 27855 vrba⁴.

Sriemska županija nije takodjer za god. 1776. prijavila nit jedan šumski prekršaj, te se je mogla podižiti, da je u njoj te godine zasadjeno 25383 vrbe⁵.

I u zagrebačkoj županiji nije bilo god 1776. šumskih prekršaja, makar su na šume pazili samo selski sudeci, koji su sasvim dovoljni bili, da bdiju nad vršenjem šumskog reda. Vrba zasadjeno je u toj županiji 2400 komada⁶.

Slična izvješća županija požeške i sriemske za god. 1776. nismo našli, a tako isto manjkala su i sva izvješća gradova osim Požege, koji javi, da šume nadziru gradski sudac i kapetan, i da je u području grada zasadjeno oko 2000 vrba⁷.

Tekar u novembru god. 1778. izvesti grad Varaždin kr. vieće o nekim štetama u šumama gradskim. Ujedno izvesti da g. 1776. nije ni jedna vrba zasadjena⁸.

U to vrieme osjećala se je po cijeloj Austrijskoj državi oskudica na hrastovom drvu, tako, da su bačvari morali ku-

¹ Ibidem 1776. E. Nr. 18.

² Ibidem 1777. D. Nr. 246.

³ Ibidem Nr. 87.

⁴ Ibidem Nr. 118.

⁵ Ibidem D. Nr. 86.

⁶ Ibidem Nr. 112.

⁸ Ibidem 1777. E. Nr. 9.

⁷ Ibidem 1778. D. Nr. 91.

povati drvo u Bavarskoj, uslied česa je mnogo domaćeg novca onamo otišlo. Da se tomu doskoči, t. j. da se kod kuće uzgoji drvo i da novac ne odlazi u tudjinu, izda kraljica Marija Terezija nalog, da se imadu osobito čuvati mlade hrastove šume i podmladak, koji bude u buduće mogao pružiti potrebno drvo za duge. Taj nalog primi i hrvatsko kr. vieće, te ga svim gradovima i županijama priobči svojim dopisom od 24. oktobra g. 1776¹.

Vidjeli smo, da je varaždinska županija dva put u izvještajima, a po treći put posebnim podneskom g. 1775.² zamolila kr. vieće, da si smije imenovati šumskog nadziratelja. Kr. vieće uvidjalo je doista potrebu ovoga, te je molbu županije svojom predstavkom 18. januara 1777. preporučilo kraljici³. Već 27. januara riešila je kraljica ovu predstavku, odbivši molbu županije, te odredivši da sudci plemića tu službu u svojim kotarima vrše. U ovom istom riešenju pita kraljica kr. vieće, kako li je to moguće, da županija križevačka drži plaćenog šumskog nadziratelja, premda je to izričeno uzkratila svojim odpisom od 25. septembra 1775., te oštro nalaže, da se ovaj imade s mjesta odustupi. Kr. vieće prioći odmah 6. februara 1777. županijama varaždinskoj i križevačkoj riešenje kraljičino⁴. Veliki župan križevački, grof Ladislav Erdödy, zadovoljio je kraljičinoj odredbi, te je tadanjeg šumskog nadziratelja, a prije malog sudca Stjepana Katto na županijskoj skupštini 20. maja 1777. dignuo, naglašivši, da je on kroz 5 godina vjerno i marljivo vršio svoju službu⁵.

God. 1777. bilo je u križevačkoj županiji znatnih šumskih šteta. Županija prijavila je kr. vieću da su križevčani u šumi Ratkovec, a koprivničani u šumi Draškinu počinili znatna opustošenja, protiv čega nema s nijedne strane uztuka. Osobito

¹ Ibidem 1776. october. Nr. 91. Kr. nalog obnalazio se je medju istim spisima pod 1776. A. 118. Sada ga nema.

² Ibidem 1777. D. 6.

³ Ibidem 1777. Januar Nr. 14.

⁴ Ibidem 1777. Januar. Nr. 14. — A. Nr. 15. — Februar Nr. 61, 58.

⁵ Ibidem 1777. D. 182.

naglašuje županija, što nema šumskog nadziratelja. Vrba je zasadjeno u kotaru kalničkom i vrbovečkom 5613., u podravskom 4300 i u moslavačkom 8545, ukupno dakle 18468 komada¹.

U županiji požežkoj nije bilo g. 1777. šumskih prekršaja, a zasadjeno je tamo 32970 vrba. Šumskog nadzornika nije bilo. Na šume paze vlastelinski upravitelji i lugari, pa i županijski činovnici².

Županija sriemska imala je g. 1777. šumskog nadziratelja. Šteta nije bilo, a zasadjeno je 10470 vrba (u Šidu samom 5000)³.

I u varaždinskoj županiji nije bilo god. 1777. većih šumskih prekršaja, izim što su Vidovčani u šumi Belšćini posjekli nešto drva. Vrba je zasadjeno 9015 komada, i to u dolnjo-poljskom kotaru 3700, gornjo-poljskom 2131 i u gornjo-zagorskom 3186, dočim su se u dolnjo-zagorskom sve novo zasadjene vrbe posušile radi suše⁴.

U županiji zagrebačkoj je g. 1777. vlastelinstvo bistričko izkrčilo nešto šume Bukovja, u svrhu nasada vinograda. Zasadjeno je po toj županiji 25367 vrba⁵.

Grad Varaždin prijavi za god. 1777. samo neke neznatne šumske prekršaje. U području gradskom zasadjeno je 100 vrba⁶.

Izvještaji ostalih županija i gradova za god. 1777. nisu nam pri ruci.

God. 1778. nije bilo u županiji požežkoj šumskih prestupaka. Zasadjeno je 33000 vrba⁷.

Županija sriemska imala je svog šumskog nadziratelja. Šteta nije bilo, a nasadjeno je 6364 vrbe⁸.

U županiji varaždinskoj nije bilo šumskih šteta, dočim je tamo zasadjeno 7811 vrba⁹.

¹ Ibidem 1778. D. Nr. 78.

² Ibidem Nr. 27.

³ Ibidem Nr. 19.

⁴ Ibidem Nr. 154.

⁵ Ibidem Nr. 40.

⁶ Ibidem E. Nr. 91.

⁷ Ibidem 1779. D. Nr. 133.

⁸ Ibidem Nr. 77.

⁹ Ibidem Nr. 213.

Grad Požega trpio je godine 1778. veliku štetu, koju mu naneslo vlastelinstvo Veličko u njegovim šumama. Po izvještaju grada posjeklo je veličko vlastelinstvo u šumi grada Požege 582 hrasta. Grad imao je dva šumska nadzornika. U području grada zasadjeno je te godine preko 2000 robe¹.

Izvještaji ostalih županija i gradova o šumama manjkaju.

Uslijed čestih šumskih požara mnogo je liepe šume propadalo, za to je kr. vijeće 17. aprila 1779. pozvalo sve županije i grad Zagreb, da u slučaju šumskog požara odašalju na garište čim više ljudi iz susjednih sela, koji će opremljeni motikama i sjekirama ugušiti požar ili ga na manji prostor ograničiti².

To bijaše zadnja odredba, što ju učinilo kr. hrvatsko vijeće u pogledu čuvanja šuma. Dana 16. augusta 1779. dokine kraljica Marija Terezija kr. hrvatsko vijeće, kojeg poslovi predjoše na kr. ugar. namjestničko vijeće.

E. Laszowski.

Zastupanje u pravnim poslovima kod imovnih obćina!

Piše Jos. pl. Aue, kot. šumar imov. obćine križevačke.

Kako su nam imovne obćine »javne uredbе« koje kroz šumsko-gospodarstvene urede, a pod vrhovnim nadzorom visoke kr. zemaljske vlade, velikim narodnim imetkom upravljaju, poznata je i činjenica, da kod tih imovnih obćina imade sva sila predmeta pravne naravi, t. j. uredovanja, spadajuća lih na pravnika, a nipošto na strukovnjaka šumara!

Tamo, gdje se zajmovi pravoužitnikom izdavaju, gdje se intabulacije, gruntovni prenosi, sudbeno ovršne dražbe, sudbena uvedenja imovne obćine u posjed i t. d. provadjavaju, imade i dovoljno poslova, koji bi neprekidno i jednog pravnika zahtje-

¹ Ibidem 1779. E. Nr. 17.

² Ibidem april 1779. Nr. 24., 25.

vao, koji bi imao lih tu zadaću svekolike te poslove, točno provadjati i u neprekidnoj evidenciji voditi.

Nekoje imovne obćine imadu i svog pravnog zastupnika kojemu od slučaja do slučaja teže i komplikirane juridične agende na provadjanje ustupljuju, dočim veći dio tih »pravnih posala« na provadjanje šumsko-gospodarstvenom uredu i područnim kotarskim šumarijam na teret pada.

U takovom slučaju imade daklem izaslanik šumsko-gospod. ureda i kotarske šumarije pred sudom i drugim oblastima zamjenjivati juristu.

Da na pr. sudbeno ovršne dražbe, sudbeno ovršno uvedenje u posjed, razprave o razdiobi kupovnine, razprave na pristanje teretnog ili bezteretnog odpisa pojedinih čestica u gruntovnici — koja uredovanja jedino samo predmet privatno pravne naravi (?) sačinjavaju, u redoviti djelokrug „šumara“ ne spadaju, tomu ne treba komentara!

Pod redovitim službovanjem jednog kotarskog šumara kod imovne obćine, razumjevaju se valjda, procjene, doznake, premjerbe i t. d. u obće poslovi propisani §. 83. Nap. C) od g. 1881., a sve ostalo spada na pravnog zastupnika.

Od šumarskog strukovnjaka se ne može zahtjevati da da bude i vrstan pravnik, ako nije posebno još i pravne nauke absolvirao.

Kod ovakovih sudbenih razprava mora šumar vazda razne zakone sobom ponjeti, te svakom zgodom tražiti paragrafe, na kojima se osniva ovo ili ono, a izim toga mora biti pripravan da na pravnoj podlozi se osnivajuće odgovore protuodgovore i t. d. dati može!

A od kuda za Boga, kada nije i pravne nauke absolvirao??

Izgubi li pako imovna obćina koju parnicu, to ostane u takovom slučaju, još k tomu dotični šumarski strukovnjak odgovoran.

Da šumar šumski zakon, lovni zakon, zakon o vodnom pravu, temeljito znati mora, o tom nema dvojbe, ali, da je uz to još i praktični jurista, to se od njega zahtjevati ne može.

Napredni duh vremena često zahtjeva, da se absolvirani šumarski strukovnjaci još i juridičnom stadiumu podvrgavaju, što je dapače u njekojim državam za postignuće stanovitih mjesata i nadnevnnog razreda zakonom normirano.

Medjutim takovi su nam onda »šumari juriste« kako je to praksa dokazala ili bolji juriste ili bolji šumari, jer oboje biti ne mogu, jedno se i drugo ne može pravo da svlada.

Nema žita bez kukolja, ni pravila bez iznimke, pa za to ćemo naći osobitih ljudi u kojima se juridično i šumarsko znanje spaja, nu redovito je, da kod ovako dvostruko obraženih osoba, ili šumarsko ili juridičko znanje hramlje, a u mnogim slučajevima, nije niti jedno ni drugo savršeno.

Kako je medjutim sada kod nekojih imovnih obćina uređeno, nagradjuje takova advokata posebnom godišnjom nagradom te mu dostavlja od slučaja do slučaja, većim djelom samo komplizirane stvari, dočim sve ostale juridične stvari činovnici imov. obćine zastupanjem kod sudbenih oblastih sami obavljaju.

Medjutim dogadja se i to, da dotični pravni zastupnik šumariji cieli ogromni spis, već »pljesevine parnice« dostavlja, zamolbom da g. kot. šumar na ročištu imov. obćinu zastupa.

Tu treba onda punomoći, upute, biljege i deset drugih stvari na koje šumar u svom redovitom poslovanju inače i ne misli.

Ovakav odvjetnik provadja njemu dodieljene predmete pravne naravi za imovnu obćinu, isto tako kao za sve ostale svoje cliente, a pošto je imovna obćina obično »dobra mužara« onda je naravno, da se ovakove parnice baš brzo kraju ne privadaju.

Zašto dakle ne bi imale barem imućnije imov. obćine jeftinijeg, t. j. vlastitog svog pravnog zastupnika koji bi bio dodjeljen šumsko-gospodarstvenom uredu, uživao stalnu godišnju plaću i recimo petgodišnje doplatke. Taj bi morao jedino sve pravne agende dotične imovne obćine konačnom riešenju privesti, te se nipošto nuzgrednom fiškalijom za druge stranke baviti smio ne bi.

Ovakovim namještenjem posebnog juriste naime kod onih imovnih obćina, gdje je to od potrebe, bilo bi po mojoj mnjenju svakako jeftinije, nego kao što je do sele običajno.

Uzmimo si samo za primjer domaće državne šumske uprave. Što god je pravne naravi, svaki takav spis odprema se kr. ravnateljstvu erarialnih pravnih posala, a dotični upravitelj šumarije si više za to glavu ne tare, jer je to predmet pravne naravi koji više na njega ne spada.

Pravni zastupnik imovne obćine dobije konačno stalnu godišnju renumeraciju, a naravno k tomu se ekpenzari i particulari posebno računaju, a da u tom slučaju sama dnevница 10 kr. iznaša i to znamo, a gdje su tek one zasluge, kada pravni zastupnik u područje kojeg eksponiranog kotar. suda putovati mora?!

Velika je to nepravednost da imovna obćina, ako ju koji njezinih šumara, u privatno pravnom predmetu zastupa i putuje, takovom u ime dnevnice 5 kruna te 36 fil. u ime kilometrine po kilometru plaća, dočim kod redovitog zastupanja, pri kojem kotar. sudu u mjestu niti $\frac{1}{2}$ filira ne dobije! (? Ur.)

Ako li pravni zastupnik u mjestu za takovo zastupanje do 8 kruna i više dobije, zašto je daklem, u istom slučaju pod istim uslovima definitivni činovnik dotične imovne obćine od takove zasluge izključeni? gdje na daleko više naslova imade, nego li dotični advokat. (To su doista čudnovati argumenti! Zar da ima veće pravo na takvu zaslugu šumar, kojega imovna obćina plaća, nego li odvjetnik, koji je privatna osoba i koji od zastupanja stranaka u pravnim poslovima žive, porez plaća i t. d.? Ured.)

Pa ako mu se i ne bi 8 do 10 kruna dopitalo, to bi barem 5 kruna zaslužio, jer mora da pod već navedenim potrežkoćama »juristu« kao »šumar« zastupa, a isto tako bi konačno opravdano bilo, da se nama prigodom takovih putovanja, ne spadajućih u redoviti djelokrug šumara, podpuna dnevница od 7 kruna i po kilometru 40 filira izplati kako to i svi ostali autonomni činovnici uživaju!

Završujem ovu razpravici pa dao Bog da ona i u mjerodavnom krugu posluha nadje, pa da nam se ujedno i naša doista skromna redovita dnevница od $87\frac{1}{2}$ novč. odnosno 1 for. 75 novč. barem na 2 krune odnosno 4 krune povisi, jer se svaki od nas pred ostalim autonomnim činovnikom upravo stidi i srami kazati, da uživa dnevnicu, za $3\frac{1}{2}$ ili 7 filira veću, nego koji »lugarški zamjenik!«

LISTAK.

Osobne viesti.

Imenovanja. Kr. ug. ministar za poljodjelstvo obnašao je u staze Šumarskih činovnika namještenih kod uprave hrvatsko-slavonskih državnih šuma imenovati: kr. šumara Otona Nyitra y'a kr. nadšumarom, kr. šumar. kandidata Stjepana Janusseka kr. šumarom, kr. šumar. vježbenika Hellmutha Braksatora kr. šumar. kandidatom, a svršenog šumar. akademičara (akademije ščavničke) Milana Višnjića kr. šumar. vježbenikom u privremenom svojstvu.

Premještenja. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije obnašao je iz službenih obzira premjestiti: kr. žup. šumar. nadzornika Julia Vranićara od kr. žup. oblasti u Belovaru k onoj u Ogulinu, kr. zem. šum. nadzornika II. r. Marinu pl. Bonu, od šumarskoga odsjeka kr. zem. vlade dodieliti kr. žup. oblasti u Belovaru, a kr. žup. šum. nadzornika Antuna Kerna od kr. žup. oblasti u Ogulinu pridjeliti na službovanje šumarskom odsjeku kr. zemalj. vlade u Zagrebu.

Šumarsko i gospodarsko knjižtvo.

Novo je izašlo:

Kleinschmidt, die Raubvögel Mitteleuropas. Nach den Originalen zu Naumann's Naturgeschichte der Vögel Mitteleuropas gezeichnet. Tafel I. Geier, Eulen, Falken 81×110 cm. Izašlo u Braunschweigu kod F. Viewega i sina. Cijena 4·5 m., a na platnu 6 m.

Dettweiler, die deutsche Ziege. Beschreibung der Ziegenzucht Deutschlands, bearbeitet im Auftrage und auf Grund von Erhebungen der deutschen Landwirtschafts-Gesellschaft. Dobiva se kod Fricka u Beču. Cijena 2 K. 40 fil.

Mittheilungen über die Verhandlungen der Section für Land- und Forstwirtschaft und Montanwesen des Industrie und Landwirtschafts-

rathes bei der fünften Tagung im Jahre 1901. Dobiva se u Beču kod W. Fricka. Ciena 3 K.

Stephan, neuster Forst- und Jagd-Jahresbericht über wichtigere Vorkommnisse und Veröffentlichungen etc. für das Jahr 1901. Dobiva se kod W. Fricka u Beču. Ciena 4 K.

Schwappach, Eestein, Hermann u. Bergman, Neudammer Försterlehrbuch. Ein Leitfaden für Unterricht und Praxis sowie ein Handbuch für den Privatwaldbesitzer. Izašlo u Neudammu kod J. Neumannna. Ciena 9 K. 60 fil.

O ovoj ćemo knjige posebno izvestiti.

Hofmann, Alpenflora für Touristen und Pflanzenfreunde. Izašlo je kod W. Fricha u Beču. Ciena 7 K. 80 fil. To je mala poučna knjižica, koja je izlazila u svezzima, a sad je i zadnja svezka izašla. Izdanje ovo ukrašeno je sa 250 slika.

Promet i trgovina.

Kako smo već u našem zadnjem izvještaju spomenuli, vlada za sada još na našem drvarskom tržištu — izuzev neke planinske šume — i to naročito u šumama ravnica i manjih brda prava „saison morte“. Šumski su trgovci kupljene šumske objekte izradili i robu većinom već i prodali, a sad tek očekuju raspise novih dražba, da se tamo u rujnu počne samim dražbovanjem. Dok su drvotržci više mirovali, radili su i rade šumari na procjenami onih sjećina, koje će se doskora na dražbu iznesti. Posao je to velik, jer se procjene stabilno obavljaju t. j. svako se stablo mjeri i ogledava, a tad se još u uredu konačna procjena sastaviti mora, da se izkaže ne samo ukupna drvna gromada već i vrednost te drvne gromade. Takove se procjene moraju kod naših glavnih prodavača, a to je šumski erar, investicijonalna zaklada, imovne obćine, i zemlj zajednice još po nadzornim oblastima preispitati, pa to je i razlog, da se koji puta dražbe stabala zategnu, na koju su se okolnost drvotržci opetova potužili; nu sa strane mjerodavnih faktora nastoji doći im u tom pogledu, koliko je moguće, u susret. Držimo s toga, da će se i ove godine, kao već i lanske, dražbama nešto ranije početi, a nadamo se, da će se i glavni prodavači sporazumiti glede termina pojedinih dražba, pa da će se u tom smjeru udovoljiti opravdanim željama drvotržaca, tako da onaj, koji je kod jedne dražbe ostao kratkih rukava, može još dospjeti, da se za drugu i sliedeće dražbe pripravi. Sve to nije po prodavače štetno, a od velike je koristi po pojedine drvotržce. Dobro je dakle, da su se drvotržci u zadnje vrieme počeli organizovati, jer tako organizovani mogu lahko formulirati i pred

kompetentna mjesta iznjeti svoje želje, a olakšano je i šumskim upravama, da za te želje pravo doznati, te da ih u koliko su doista opravdane, uvažiti mogu.

Kako li će se u campagni 1902./3. sjećine prodavati, o tom se za sada još definitivni sud izreći ne može. Još se sveudilj osjećaju tragovi obćeg gospodarstvenog zastoja i mnogih kriza od kojih ni šumska trgovina, poimence ona njemačkoga carstva, nije ostala poštedjena. Ipak se čuje, da su se ovdje i ondje i po Njemačkoj počele polučivati nešto više ciene za drvo i da su se pojedine grane proizvodnje počele pridizavati.

Kako kreće na bolje u graditeljskom obrtu a i drugi se obrti počeli dizati, nadati se je, da će i buduće prodaje u našim šumama biti povoljnije, ako baš i nema izgleda da budu sjajne. Ipak će dobro učiniti procjenitelji šuma, da kod utanačenja izkličnih ciena uzmu obzir na prilike, koje su u zadnje vrieme vladale i još vladaju na svjetskim drvarskim trgovima, pa da procjene ne budu prevtsoko.

Glede dražbe hrastovih odpadaka i ogrieva, koji su se odpadci iz erarskih slavonskih šuma prepustali uz ugovorenu cenu tvornicama taninskoga ekstrakta, i koja se je dražba imala obaviti 27. pr. mj, čitamo samo i priobćujemo po tom kratku viest, koju su neki domaći dnevnički donesli, da je naime kod te dražbe polučen slobodnim natjecanjem višak od 200% iznad izklične ciene. Potanje o tom nije — dok ovo pišemo — još poznato, s tog ćemo moći istom u budućem broju o tom podrobije izvestiti.

Znatnije dražbe obavit će se ovoga mjeseca kod im. obćine ogulinske i otočke. (Vidi straga oglase u ovom broju).

Različite viesti.

Trgovina sa šumskim proizvodima. Iz Izvještaja trgov. i obrt. komore o gospodarstvenim odnošajima u g. 1901. Tečajem prošle godine došlo je na prodaju od strane države 14, a od strane investicijske zaklade 12 šumskih dijelova u sveukup. vrednosti od K 1,883.723. Svi ti dijelovi šuma leže u području bivše Krajine i to većinom u području vinkovačkom. Izim toga staviše imov. obćine: II. banska, brodska gradiška i petrovaradinska mnogo parcela na prodaju u vrednosti od K 2,400.000, a kraj njih neki osobnici. Izvan toga je prodala država mjeseca prosinca izpod procjene dva velika diela u iznosu K 1,381.000.

Unatoč toj obstoјnosti, da su udarene bile veoma visoke cene od strane prodavaoca, bijaše ipak polučena kod prodanih dijelova naplata od 3 do 8%, nu neki su dijelovi ostali uslied visoke cene neprodani. Tako n. pr. nisu našle dvije velike parcele unatoč ponovnog raspisanja kupaca, te ih je erar morao prodati uz cenu, koja je za 13% izpodbila

procene. Ova obstoјnost, što se stavlјaju tako visoke cene šumama od strane prodavaoca, upliva u toliko štetno na razvoj šumske trgovine u nas, što se mnogi šumski trgovci u novije doba ogledavaju po inozemstvu, kupujući tamo šume uz umjerenje cene, te se tim povodom umanjuje u nas i suverenost tržišta, koju do sada u šumskim poslovima uživamo. Dokaz tomu pruža ta činjenica, što Hrvatska i Slavonija sudjeluje kod prošlogodišnje sveukupne proizvodnje dužica franeckih od 56 milijuna komada samo sa 18 milijuna. Valja primjetiti, da se u računu ove sveukupne proizvodnje ne nalazi ubilježena sjeverna Amerika, koja je proizvela za ovog radinog razdoblja 10—12 milijuna dužica.

Ova činjenica sadržaje po naše šumske poslove i tu nepogodnost, što se povodom intenzivnije proizvodnje šumskih surovina u inozemstvu odaleće mnogo domaćega radničkoga sveta, a to udaljenje i izseljivanje djeluje na radničke cene tako eutljivo, da je radna cena poskočila u ovim zadnjim godinama za skoro 100%.

Jedina je sreća kraj ovih zala, što je u prošlogodišnjoj kampanji poskočila cena franeckim dužicama za 5 do 11%, te se polučiše do sada nepoznate cene od K 460 do 570 po hiljadi, odnosno od K 515 hiljada Monte $\frac{36}{1}$ " $\frac{4}{6}$ ". Da nije bilo ovih veoma povoljnih cena, koje su trgovcima odbacile neku čednu dobit, izgubili bi trgovci povodom višokih cena surovine i radine sile, te povodnja, koje priečiše rad i povisile troškove izradnje kroz gubitak vremena na tim šumskim poslovima po svoj prilici novaca.

Povodnje bijahu tako bitne i nepovoljne, da su se morale poprimiti mnogo vrstnije mjere sjegurnosti za očuvanje zaliha gotove robe.

Tečajem pr. godine odpremljeno je dužica: preko Rieke 41,885.564 komada, preko Trsta 2,802.983 komada; dakle u svemu 44,689.547 komada. Od ove količine odpada na Franecku preko 43 milij., a ostatak razdieljuje se ponajglavnije medju Nizozemskom, Turskom, Tunisom, Grčkom i Španjom.

Od sveukupne proizvodnje u razdobju zime 1901/2. od 56 milijuna komada, odpada na Hrvatsku 2·5 milijuna, na Slavoniju 16·2 milijuna, na Bosnu 16·7 milijuna, na Rumunjsku 12 milijuna, a na Ugarsku 8·6 milijuna.

Od njemačke bačvarske gradje proizvelo se je tečajem prošle godine dosta malo, a malo se je i prodalo. Cene bijahu slabe; kretahu se medju K 2·20 do K 3— po vedru, postavljeno na željezničku ili brodarsku postaju.

Na hrastovim trupcima moglo se je iz državnih i osebnih šuma u svemu proizvesti od 35 do 45.000 m³ za tuzemne pile, a 20 do 25.000 m³ prodjoše u inozemstvo.

Hrastovi trupci polučiše u jeseni za K 6 do 10 po m³ manje od predprošle godine, a kretahu se medju K 36 do K 60 m³ po vrsti u veličini, stavljeni na ladju ili na željeznička kola. Unatoč sniženih cieni dopremila je neka vinkovačka pilana stalnu količinu hrastovih trupaca iz Rumunjske, što je kraj dosta visokih odpremnih troškova u istinu začudno.

U zadnjim godinama sudjeluje Hrvatska i Slavonija veoma slabo kod proizvodnje željezničkih traversa povodom skupoće surovine.

U prošloj godini bješe za hrastove traverse, stavljene na željezničku ili vodenu postaju, plaćeno od strane ugar. drž. željeznica po komadu K 2·50 do 2·80.

Hrastove se frize vrlo slabo traže, a zato im pada ciena, osobito iza parižke svjetske izložbe; i ostala piljena roba prolazi kraj čednih cieni slabo. Brestovi tesanci i trupci pali su takodjer u ceni za 15 do 20%.

Gorivo drvo polučuje kraj dosta živahne potražbe povoljne ciene i uzdržaje se neprekidno na toj povoljnoj razini, jedino je trgovina ove ruke trpila na lošim izvoznim prilikama, što je donekle oslabilo živnost njezinu.

Trgovina batinama. Imade jur više decenija, što se traže u inozemstvu, osobito u državama sjeverne Amerike, batine, izradjene iz kestenovine. Inozemstvo upoznalo je vrstnost hrvatskog drva i dalo mu je prednost. Nu nepripravni na pokriće znatnih potražba, ne moguće ovozemni proizvoditelji kroz godine izcrpsti u punoj mjeri povoljne konjunkture.

Nastojao je doduše svaki pojedini, da izvadi iz svoga koloseka što više kestenovih mladica, nu tek iza dugog niza godina mogle su se proizvadjeti dostatne količine surovih batina. Na nesreću producenata zanemario je glavni trošilac tih batina, Amerika, ovu vrst batina, a proizvoditelji ne nadjoše odštete tomu zanemarenju u većoj potražbi Njemačke, Francezke i Englezke tako, da je u godinama 1899 i 1900 došlo do preobilne proizvodnje, a ciene padoše tim povodom znatno. Ove su nepovoljnosti djelovale štetno na daljni uzgoj mladica u g 1901, te je proizvodnja bitno jenjala, a u tom se stanju nalazi i danas. Proizvodnja surovih štapova rasla je postepeno; u početku proizvelo se je jedva 1 milijun štapova, nu kasnije umnožala se je proizvodnja do 5 milijuna komada; u trieniju 1898—1900 poskočila je proizvodnja naglo na 8 milijuna komada u vrednosti od K 700.000 do 800.000.

Narod mogao se je tom uporabom svojih koloseka odštetiti za gubitak, što no ga je očitio povodom uništenih vinograda, gdje su se prije u velikoj mjeri trošili kolci. Silno snižene prodajne ciene uplivalo je u najzadnje doba na izvoznu struju u toliko povoljno, što se opetovno javlja sjeverna Amerika kao kupac.

Trgovina sa drvenim ugljenom. Početkom godine bijahu ciene visoke, a to je izazvalo znatnu produkciju, koja se ali nije mogla placirati, tako da su cene opet pale, a uz to je mnogo nerazprodanih zaliha. Ciena je pala od K 350 na 290 po vagonu (10 tona). Izvoz struji u Austriju, Italiju, Švicarsku i Njemačku.

Trgovina sa šiškama. Trgovina sa šiškama bijaše slaba, kao što je u obće već od nekoliko godina; prije svega s toga, jer prihod biva sve to manji, a drugo, jer je kakvoća naše šiške radi slabe i neracionalne manipulacije dosta loša, dočim vanjski kupci traže samo najbolju vrst. Zgodno bi bilo, da upute gospodarska društva seljačtvo, kako se racionalno imadu sabirati, sušiti i u obće manipulirati.

Izvoz vrbnih šiba razvija se dosta dobro. U g. 1901 izvezlo se je u Slovensku Goricu i Gradišku preko 20 vagona. U obzir dolazi ovdje samo divlja vrba, koja služi za prosto košaračko djelo. Plaćalo se po q. od K 24 do 26.

Industrija drva u godini 1901. Iz izvještaja trg. i obrt. komore u Zagrebu o gospodarstvenim odnosa jima u god. 1901. U ovoj skupini ustanovljen je tek neznatan umnožaj u sveukupnom broju poduzeća (1900 g. 1122, 1902 g. 1158). Brojimo nešto više stolarskih i tokarskih radionica.

Brojевно nadmašuju na daleko zagrebačka stolarska poduzeća sva ostala ovoga komorskog okružja. Gotovo su svi zagrebački stolari udruženi pod naslovom I. hrvatske udruge za stolarske i dekorativne proizvode kao članovi zemaljske središnje vjeresijske udruge (ustrojene na temelju zak. čl. XXIII.: 1898). Ovo je udruženje stolarima omogućilo učiniti ono, što obćinstvo danas zahtjeva t. j. prirediti za prodaju gotove robe, a ne tek čekati na naručbe. U svom skladištu izlazu svoje pokućstvo i nalaze dovoljne prodje. Pače opaža se u najnovije vrijeme, da se mogu svojim pokućtvom u pogledu solidne i ukusne izradnje, a tako i cene takmiti uspješno i preko granice Hrvatske, jer im sveze sižu već u Istru, Dalmaciju i Bosnu. Pokućstvo prave najviše iz domaće orahovine i hrastovine, ponešto iz kruškova i brestova drva. Radnici su većinom Hrvati, vrlo dobro upućeni u tvorenje pokućstva. Za prvu radinu godinu 1901. obnarodovana bilanca svršava kraj K 13.800 uplaćenih dielova, subvencije od K 10.000, zajma od K 29.700, te inih obveza od K 117.280 sa dobitkom od K 4564. Dužnici uz udugare obvezani su za iznos od K 32.953, a zaliha je gotove robe ocijenjena sa K 38.084.

Kraj ove udruge postoji od mnoga godina natrag veliko stolarsko-tapetarsko tvorničko poduzeće tvrdke Bothe i Ehrmana u Zagrebu, koje danas uživa u pravom smislu svjetski glas. Valjana, kraj toga na

razini najmodernijeg ukusa provedena roba ove omašne tvornice, nalazi prodje na daleko izvan domovine. Ovo se poduzeće broji među prve ove vrsti u svoj monarkiji, a njegova se djelatnost sve jače razvija. Ono daje zarade, što izravne, što neizravne, više stotinama ljudi, napose u Zagrebu, nu imade uz skladište i tapetarsku podružnicu u Beču.

Bačvari, koji životariše kroz dugi niz godina povodom silnog nazadka u proizvodnji vina, počimlju se pomalo pridizati, uzporedo sa ponovnim povećanjem vinogradarstva.

Tokari nalaze prilične zarade kod provadjanja pokućvenih predmeta, nu mnogo se finije robe uvaža iz inozemstva.

Košarači postigoše u g. 1901 dosta živahni promet. Mnogo se je proizvelo po domaćem kućnom obrtu, nu dosta uvezlo iz inozemstva. Prosta košaračka roba, zatim pleteri za zaštitu od sniega za potrebe državnih željeznica proizvadja se u velikim količinama u Petrinji; košare od slame i pčelinje košnice prave se napose u okolici Lepoglave, Bednje i Ivance i to: oko 300.000 komada na godinu, te se sve razpačava u zemlji. U potonjim krajevima proizvadja se u godini po kućnom obrtu takodjer preko 50.000 komada rogoznih torba, koje se većinom izvažaju u Austriju. Finija košaračka roba uvaža se iz Austrije i Njemačke, a prostija iz Ugarske.

I sitarski je obrt išao prilično dobro, nu gotova se roba kod nas još ne pravi, nego samo sastavlja iz gotovih dijelova, koji se uvažaju iz Kranjske (drvo) i Moravske (podovi). Iz domaćih radionica izvaža se tako sastavljene robe godimice oko 15.000 komada u Bosnu.

Pošto smo o priredjivašima surovih štapova poveli rieč već u članku o trgovini sa šumskim proizvodima, ograničit ćemo se ovdje samo na bilježenje poslovnog pokreta u tvornicima gotove robe. Prva i najveća tvornica, što no postoji na ovokomorskom okružju, u mjestu Bregani, napredovala je i tečajem prošle godine u proizvodnji. Višak proizvodnje prama 1900 iznaša po prilici 7%, a proteže se na sve vrsti proizvodnje, naime na štapove za šetnju, na sunce- i kišobrane. Od proizvodnje odpada na kišobrane 50%, a po 25% na suncebrane i štapove za šetnju. Od sveukupnosti proizvodnje prometnuto je u Njemačkoj 50%, u Austriji 20%, u Francezkoj 10%, u Hrvatskoj 8%, u Englezkoj 6%, u Švicarskoj i Rumunjskoj po 3%. Radnika je zaposleno od 220—240. Tvornici toj čine živu konkureniju austrijska poduzeća, koja po izjavu njenoj uživaju velike pogodnosti kod dobave i odpreme svojih proizvoda. Uspješno takmenje bilo bi po svaki put moguće uz stalne željezičke pogodnosti kod odpreme surovine i odpreme gotove robe.

Za paropile i tvornice parketa nije prošla godina unosna bila. Zastoj u gradjevnoj industriji gotovo po svoj srednjoj Europi, na-

pose u našoj monarkiji i Njemačkoj je po najglavnije tu štetno uplivao. Tvorница parketa i paropila u Zagrebu, koja proizvadja pretežno friza od hrastovog i bukovog drva, tuži se veoma na depresiju, koja je zavladala u minuloj poslovnoj godini. U sirovoj robi, koja je još pred dve godine našla živahnu prodju u Njemačkoj i Švicarskoj kraj dobre ciene, prestao je promet posvema; samo uz silno snižene cene bilo je moguće nešta robe u inozemstvo prodati. U svemu je zaostao promet u gotovoj robi prama prošlim godinama za 38%. Tvornici parketnice potvrdiše i ostale pilane u Zagrebu i pokrajini, koje sve imadoše znatno umanjeni poslovni pokret. Pošlo je jedino dioničarskom družtvu za promet i preradjivanje surovina u Belovaru za rukom, da preuzme dobavu stolarskih i tesarskih radnja za željeznicu Vinkovce-Zupanje, kod koje je dobave polučilo dostatnu dobit.

Francezko družtvo „Société d'importation de chênes“ izradilo je na svojoj pilani kraj Zagreba prošle godine 9500 m³ gradjevnog i 16.000 pr. m. gorivog drva u sveukupnoj vrednosti od po prilici K 870.000. Izveženo je u Ugarsku sve proizvedeno gorivo drvo, zatim 3600 m³ gradjevnog; u Francezku 4000³ gradjevnog, u Austriju 1400 m³, u Njemačku 250³, u Švicarsku 150 m³, a u Englezku 100 m³. Pilana ta je proizvela u podrobnosti: 4000³ gradj. hrastovine, 4600 m³ friza, fine pilene robe 600 m³ i francezkih Boulsa 300 m³.

Tvorница kefa i metala Mayer i Wokenfeld u Novim Čičama pokazuje lep napredak. Osnovana je g. 1886 u manjem obsegu, a razvila se je do danas do zamašne veličine, te je sada po obsegu druga tvornica te vrsti u monarkiji. Uposluje popriječno do 160 radnika, te uporabom parne sile radi sa 15 mehaničkih strojeva na proizvodnji četaka. Osim toga imade podpuno uredjenu tvornicu za kefarske dašćice. Drvo za dašćice povlači iz obližnjih bukovih šuma, a sirovine za kefe, u koliko se u domovini nabaviti ne dadu, iz Meksika, Kine, Njemačke i Austrije. Sirkovu slamu za metle dobiva vlastitim nasadom, a rižnu i toskansku slamu importira iz Italije. Tvorine nalaze živahnu prodju po cijeloj monarkiji a izvažaju se u Orient, Srbiju, Bugarsku, Tursku, Aziju i Afriku.

Prva hrv. tvornica drva za kefe, makina za pranje i risaćih sprava u Križevcu izradila je i prošle godine od sveukupne proizvodnje po prilici 80% drva za kefe, a 20% ostale robe. Roba te tvornice nalazi prodje u Hrvatskoj i Ugarskoj za polovicu sveukupne proizvodnje, a druga se polovica razpačava ponajviše u Austriji, zatim u Bosni, te u inozemstvu.

Hrv. trg. list.

Štete od vihra u Maksimiru kraj Zagreba, koji je vihar prošli mjesec biesnio, dosta su znatne, te je oboren, kako dočusmo, do 160 većinom hrastovih stabala. Kako smo se osvjedočili, položaj je oborenih — izčupanih i slomljenih — stabala od sjevero-zapada prama jugo-iz-toku. To je opet dokaz, da su u našim krajevima vihrovi, koji dolaze ljeti sa sjevero zapadne strane, šumama gotovo najpogibeljniji. Silna snaga vihra može se po tom prosuditi, što su mnoga jaka, stara hra-stova stabla u samom deblu slomljena.

Viesti sa kr. šumarske akademije zagrebačke. Zadnjih dana pr. mj. održani su pod predsjedanjem dekana mudroslovnog fakulteta kr. sveučilišta Franje Josipa I. velm. g. dra. J. Domca semestralni izpit u kr. šumar. akademiji Većina slušača podvrgla se je u ljetnom roku — ima još i jesenski rok u listopada — ovim izpitima, te ih i položila, tako da se posljedak tih izpita vrlo povoljnim smatrati može. Od 9 redovitih slušača, koji ove godine svršavaju, položila ih je osmorica zadnji semestralni izpit i time dovršila svoje naukovanje.

Pošumljivanje pjeskulja oko Budimpešte. Poznato je, da pjeskulje počinju odmah iza zadnjih kuća Pešte, s toga već od više vremena postoji težnja, da se grad s te strane opaše pojasmom šuma. Bilo bi to ne samo lijepo, već i vrlo koristno. Zadnjih godina dosta je u tom pogledu već i učinjeno, nu da se taj naum sasvim provede, potrebna je, kako proračunaše stručnjaci, još svota od $2\frac{1}{4}$ milijuna kruna. Za sada ne može se, kako piše „Pester Lloyd“, onako raditi, kako bi to poželjno bilo, jer se glavni grad već dulje vremena nalazi u novčanim neprilikama, tako, da često ni za ono, što je upravo neobhodno nuždno, novaca ne ima. Čim se budu financijalne prilike grada popravile, opet će se na spomenuto pošumljivanje više trošiti moći.

Rudarstvo u Hrvatskoj ona je grana, za koju se naš domaći živalj gotovo ništa ne zanima, tako da mi rudarskih činovnika, a domaćih ljudi, gotovo ni ne imamo. Bilo bi stoga u redu — što su već i druge domaće novine opazile, a koji nazor i mi dielimo — da se i naši ljudi počmu posvećivati ovoj grani pa da izuče rudarske visoke škole. Ne ima sumnje, da bi se tada i obće interes za naše podzemno blago povećao, a sve na korist naše industrije i proizvodnje u obće.

Šumarstvo i šumarska nastava u sjev. Americi i to u Združenim državama sjev. Amerike vanredno napreduje. Do sele se je u tim državama sa šumama zlo, da upravo vandalski gospodarilo. Nu kako najnovije vesti glase, nastao je u pogledu šumarstva u tim državama nenadani nagli preokret. Amerikanci počeli su uvidjati veliku korist šuma i valjanoga gospodarenja sa šumama po narodno gospodarstvo u obće, te se od jednom ne samo pojedine države, već i mnogi privatnici po-

češe vanredno zanimati za šume i šumarstvo; naročito ustrojila su se mnoga društva, kojima je svrha, da unaprede racionalno šumarstvo, a osobito se ta društva brinu oko toga, da se mnoge po špekulantima iz-haračene šumske površine pošume. Tomu naglomu preokretu u mišljenju Amerikanaca najviše je doprinesla okolnost, što se počelo težko osjećati pomanjkanje vlage i vode, odkako su silne šume baš vandalskim na-činom u kratko vrieme uništene, pa od toga poljodjelstvo vrlo strada.

Što se same mlade šumarske nastave tiče — istom su tri godine prošle, što se na „Cornel-Universty“ i šumarstvo predaje — to ista vrlo povoljno napreduje. Koncem g. 1900. bilo je na tom sveučilištu 25 redovitih slušača šumarstva i još k tomu 29 hospitanata s ostalih fakulteta. Prvi koji absolviraše, namješteni su što kod ministarstva za poljo-djelstvo, što opet kod društava, koja u velike unapredaju šumarstvo. Sad je već i druga univerza otvorila vrata šumarskoj nastavi i to „Yale-University“ u New-Havenu u državi Connecticut Sredstva za to dala je obitelj Pinchot, koja je još god. 1890. u to ime poklonila 630.000 maraka, zgradu u Milfordu i ustupila još za praktičnu poduku svoje prostrane šume. Naukovanje na ovoj universi traje za slušače šumarstva samo 2 godine. Zadnji ljetni semestar sasvim je ostavljen za praktične vježbe, slično kao za slušače Cornel-University. Na Yale-University bilo je god. 1901. već 31 slušač šumarstva. Osim toga obdržaje se na ovoj universi još ljetni tečaj t. z. „ljetna škola“ sa trajanjem od 8 nedjelja za poduku u šumarstvu za šumoposjednike, šumske trgovce, farmere, učitelje gospodarskih škola itd. — Karakteristično je za praktične Amerikance, da se kao posebni predmet predaje slušačima šumarstva „šumska trgovina“.

Naše špilje slabo su iztražene; jedva ih ima nekoliko, koje su malo bolje poznate, a ipak ne ima sumnje, da će takovih špilja biti i kod nas mnogo, kako je kraška formacija zapremila velike površine u Hrvatskoj. Nedavno donesle su domaće novine viest, da je pronadjena u kraju oko Plitvica jedna velika a do sele nepoznata špilja. U pogra-ničnom austrijskom Krašu po Kranjskoj i Istri špilje su već dobro pro-tražene, a osobitih si je zasluga za to stekao baš jedan šumar, stručnjak i to c kr šumar, povjerenik kranjskoga šumarskoga nadzorništva g. Vilim Putik. On se je mnogo trudio, da izvidi i iztraži razne podzemne vodotoke i špilje, te su njegova neustrašiva nastojanja i liepim uspjesima okrunjena. Bilo bi u redu, da se i kod nas na tom polju što uradi, jer, kako gore spomenusmo, vrlo su slabo naše špilje iztražene, i bilo bi vriedno, da se iztraže, a ne ima sumnje, da bi se i mnogo do sele nepoznatih špilja našlo. Tko zna, ne imamo li i mi kakovu osobitu špilju, sličnu onoj glasovitoj „Postojnskoj špilji“? Možda bi si i kod nas na tom polju mogao

koji od naših mlađih šumarskih stručnjaka stecí lovorka, da se za to zainteresuje, a možda ne bi bilo s gorega, da i naše imovne obćine po gornjoj Krajini kojom svoticom takova iztraživanja podupru i u obće omoguće, pak možda ne bi ni novac, na to izdan, bio baš izbačen, jer evo spomenuta je Postojnska špilja danas vrelo dohodka za čitavi tamošnji kraj.

Hrvatska u Japanu. Pod ovim naslovom priobćili su naši dnevniци slijedeće: Carska vlada u Japanu zamolila je kr. ministarstvo poljodjelstva, neka joj se šalju stereoskopične slike, što su bile na parižkoj izložbi izložene o pošumljivanju Krasa. Pošto je te slike izvadiao naš zagrebački fotografski atelier M o s i n g e r, zamolilo je ministarstvo taj atelier putem kr. šumarskog ravnateljstva, da ove slike odmah piredi i pošalje u Japan. Rečeni je zavod taj posao već dovršio, pa tako će za kratko vrieme hrvatski proizvod zaploviti u daleki Iztok, da ondje bude primjerom, kako se u nas pošumljuje Kras.

Budućnost raka potočara. Došlo je evo već ove godine u jednom dielu našeg kraja do toga, što sam još g. 1900. na str. 86. „Lovačkog i ribarskog viestnika“ naveo, naime, da će nam stanoviti potoci doskora sa milijuni raka obilovati.

Prije 2—4 godine bilo je u našem kraju poglavito raka u potoku „Vapnenica“, koji iz jugo-iztočnih obronaka naše divne „Garjevice“ izvire; bilo ih je dakle jedino u šumama spadajućim vis. eraru.

Iz Vapnenice potoka razidjoše se i razplodiše ti raci potočari u prijeku Bršljanicu i Voloder, potočiće, tako da ih sada već i u najdoljnjem toku potoka Bršljanice konstatiramo.

Sada imade već raka izpod petog mlina u potoku Bršljanici 3 kilometra daleko, gdje taj potok utiče u veliki potok „Ilovu“. Evo dakle za nekoliko godina i opet u Ilovi onih ogromno velikih raka, kojim naši pravoužitnici kažu, da su „negda“ kak „opajnki“ veliki bili.

Najvećih raka od 28 do 36 cm, sa razpetim štipaljkama mjereć, ulovio sam zadnju nedjelju na najdolnjem toku potoka Bršljanice; od 3 po podne do $8\frac{1}{2}$ sati u večer ulovio sam sa 24 kom. račilnica tom zgodom: 86 kom. od 18—25 cm, 67 kom. od 25 do 30 cm, 14 kom. od 31 cm, 10 kom. od 32 cm, 16 kom. od 33 cm, 4 kom. od 34 cm. Ukupno 197 komada.

Hvala pozornosti i nastojanju ovdašnje kr. kot. oblasti — odnosno g. referenta — koja opetovano najstrožije odredbe gledom močenja lana i prediva područnim obćin. poglavarstvima izdaje, a to ne samo jedan put, nego po više puta tečajem mjeseca svibnja pa do kolovoza, pa ja kriv, ako za par godina sva Ilova, a po tom Trebež i Lonjsko polje opet sa racima puno ne bude.

Jedino što ovdašnjim, naročito velikim racima škodi i što ih tamani, to su t. zv. „vodeni štakori“, a proti njima nema odredbe, jedino da sove čuvamo, koje ih znatno tamane.

Josip pl. Aue.

Stari jelen i divlja svinja. Poznat nam je stari lovački naziv, da se naročito u zvjerinjaku najjačem jelenu daje nadimak „Stari Adam“, jer je to već od davnih vremena kod lovaca uobičajeni naziv za jelena sa najvećim rogovljem.

Takav stari „Adam“, nota bene 18-erac, umakao je sretno iz kojeg zvjerinjaka, po svoj prilici županije Požežke i Virovitičke, te se je u branjevinama južnog diela mojeg šumskog kotara nastanio, a da mora biti veliki mudrijaš, služi dokazom, da si je sobom na svoj tourné i svoju drugaricu uzeo, misleći i sluteći, da je paša na prosjekama u branjevinama u Hrvatskoj bolja, nego u Slavoniji.

Čuvam starog „Adama“ još par dana, a onda će — bude li sreće — njegovo orijaško rogovlje u moju zbirku putovati.

Stari Adam ima i druga; u istoj branjevini naime oprasila se je ogromna divlja svinja, koja se je po svoj prilici iz Kutinskog kraja amo doklatila.

Josip pl. Aue.

Glede skupštine hrv.-slav. šumarskoga družtva, koja će se ove godine obdržavati, obećali smo u zadnjem broju našega lista, da ćemo valjda u ovom broju moći donesti potanjih vesti. Žalibože nije nam još ni sada moguće, s istih razloga, o obdržavanju ovogodišnje glavne skupštine potanjih vesti priobćiti.

Oglas dražbe stabala.

Kod šumsko-gospodartsvenog ureda otočke imovne obćine u Otočcu prodavati će se putem pismenih sa 5% žaobine providjenih ponuda u sredu dne 13. kolovoza 1902. u 11 sati prije podne 7750 bukovih jelovih i borovih stabala u ukupnoj vrednosti na panju sa 94095 K. 20 fil.

Obći i posebni dražbeni uvjeti mogu se za vrieme uredovnih sati uviditi kod šumsko-gospodarstvenog ureda u Otočcu.

Otočac, 20. srpnja 1902.

Šumsko-gospodarstveni ured otočke imovne obćine.

Oglas.

Kod otočke imovne obćine izpraznjen je:

1. Štipendij jedan za polazak šumarske akademije u Zagrebu u iznosu godišnjih 600 K.

Pravo na te štipendije imaju valjani sinovi siromašnih pravoužitnika otočke imovne obćine, kao i sinovi kod iste namještenih činovnika.

Molitelji za koji od ovih štipendija neka svoje molbe do 13. kolovoza 1902. podnesu šumsko-gospodarstvenom uredu u Otočcu, a istim priklope krstni list, školsku svjedočbu, lječničku svjedočbu, te obiteljsku izvjestnicu ob imućtvenih okolnosti, u kojoj treba naznačiti kuće broj pravoužitne zadruge iz koga molitelj potiče.

Otočac, 20. srpnja 1902.

Šumsko-gospodarstveni ured otočke imovne obćine.

Broj 1996. — 1902.

**8435 jelovih, 280 omorikovih,
10867 bukovih i 1318 javorovih
stabala**

prodavati će se dne 29. kolovoza 1902. u 10 sati prije podne kod podписанoga ureda putem pismeni ponuda, u ukupnoj procjenbenoj vrednosti od 258 782 K. 55 fil.

Prodavat se imajuća stabla rasporedana su u osamnajst hrpa.

Sva stabla vidljivo su u šumi obilježena i to u redovitim sjećinah šumarije Ogulin i Plaški.

Pobliži dražbeni uvjeti, mogu se svaki dan za vrieme uredovnih sati uviditi kod podписанoga ureda, koli i u pisarnah područnih šumarija; izim toga dostaviti će podpisani ured, svakom interesantu bezplatno, točan izkaz prodat se imajuće količine uz obće dražbene uvjete.

U Ogulinu, dne 28. srpnja 1902.

Šumsko-gospodarstveni ured imovne obćine ogulinske.

SADRŽAJ.

	Strana
Novi naputak za omedjašenje, izmjeru i uredjenje gospodarenja u austrijskih državnih i zakladnih šumah	465—480
Rad kr. vieća za kraljevinu Hrvatsku, Slavoniju i Dalmaciju oko sačuvanja i gojenja šuma 1767.—1779. Piše E. Laszowski	480—503
Zastupanje u pravnim poslovima kod imovnih obćina. Piše Jos. pl. Aue, kot. šumar imovne obćine križevačke	503—507
Listak. Osobne vesti: Imenovanja. — Premještenja	507
Šumarsko i gospodarsko knjižtvo	507—508
Promet i trgovina	508—509
Različite vesti: Trgovina sa šumskim proizvodima. — Industrija drva u godini 1901. — Štete od vihra u Maksimiru. — Vestis sa kr. šumarske akademije zagrebačke. — Pošumljivanje pjeskulja oko Budimpešte. — Rudarstvo u Hrvatskoj. — Šumarstvo i šumarska nastava u sjev. Americi. — Naše šipilje. — Hrvatska u Japanu. — Budućnost raka potocara. — Stari jelen i divlja svinja. — Glede skupštine hrv.-slav. šumarskog društva	509—518
Oglaši	518—519

